

بررسی عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک (۱۹۸۸ تا ۲۰۲۴) و ارائه راهکارهای سیاستی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۳/۷

شماره مسلسل: ۲۰۷۷۰

کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

بررسی عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک (۱۹۸۸ تا ۲۰۲۴) و ارائه راهکارهای سیاستی

نوع گزارش: پیش‌نویس قانونی طرح/ لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین کنندگان:

محمدحسین قربانی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)، سید محسن حسن‌زاده امین

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز:

محمدحسن پیمانفر (عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)، حمیدرضا صفری جعفرلو (عضو هیئت علمی دانشگاه جهرم)

ناظر علمی خارج از مرکز:

حسین زارعیان (عضو هیئت علمی پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی)

ناظر علمی:

موسی بیات

گرافیک و صفحه‌آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

سیده مرضیه موسوی راد

واژه‌های کلیدی:

۱. المپیک
۲. مسابقات المپیک
۳. عملکرد ورزش کشور

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۸/۰۱

فهرست مطالب

۶	چکیده.....
۷	خلاصه مدیریتی.....
۹	۱. مقدمه.....
۱۰	۲. پیشینه.....
۱۰	۱-۲. سوابق مطالعاتی در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.....
۱۰	۲-۲. سوابق تقنینی.....
۱۳	۳. توصیف وضع موجود.....
۱۳	۱-۳. عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸).....
۲۰	۲-۳. المپیک ۲۰۲۴ پاریس.....
۲۷	۴. تحلیل وضع موجود.....
۳۱	۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۳۲	منابع و مآخذ.....

فهرست جداول

۱۰	جدول ۱. تحلیل پیشینه پژوهشی در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.....
۱۱	جدول ۲. تحلیل پیشینه تقنینی.....
۱۴	جدول ۳. مدال‌های ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸).....
۱۸	جدول ۴. رشته‌های ورزشی موفق به کسب سهمیه المپیک در ۱۰ دوره اخیر.....
۱۹	جدول ۵. مدال‌های ایران در ادوار مختلف المپیک براساس رشته ورزشی.....
۲۱	جدول ۶. عملکرد ۱۰ کشور برتر آسیایی در المپیک ۲۰۲۴ پاریس.....
۲۰	جدول ۷. تعداد مدال‌های توزیع شده در رشته‌های مختلف ورزشی المپیک ۲۰۲۴ پاریس برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس و همچنین مقایسه با کشور ترکیه.....
۲۶	۲۶.....

فهرست شکل‌ها

۱۶	شکل ۱. جایگاه ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸).....
۱۷	شکل ۲. تعداد سهمیه و نسبت مدال به تعداد سهمیه‌های کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸).....
۱۷	شکل ۳. مقایسه تعداد کل مدال‌ها و همچنین مدال‌های طلا، نقره و برنز کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸).....
۲۰	شکل ۴. تعداد و درصد ورزشکاران زن ایرانی و میانگین درصد حضور ورزشکاران زن از کل کشورها در ۱۰ دوره اخیر المپیک.....
۲۳	شکل ۵. مقایسه جایگاه ایران با دیگر کشورها از نگاه تعداد سهمیه‌ها و مدال‌های کسب شده در المپیک ۲۰۲۴ پاریس.....
۲۴	شکل ۶. مقایسه تعداد مدال‌های طلا، نقره و برنز ایران با دیگر کشورها در المپیک ۲۰۲۴ پاریس.....
۲۵	شکل ۷. مقایسه جایگاه ایران (از نقطه نظر مدال به ازای یک میلیون نفر، مدال به ازای یک میلیارد GDP و مدال به ازای هر ورزشکار) با ۱۰ کشور برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس و همچنین مقایسه با کشور ترکیه.....

بررسی عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک (۱۹۸۸ تا ۲۰۲۴) و ارائه راهکارهای سیاستی

چکیده

بازی‌های المپیک، به‌عنوان عرصه‌ای برای نمایش قدرت کشورها در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است. در نتیجه کشورها تمام منابع خود را برای موفقیت و کسب جایگاه مطلوب در این رویداد به کار می‌گیرند. در گزارش حاضر، به بررسی و تحلیل عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک و خصوصاً در المپیک ۲۰۲۴ پاریس پرداخته شده است. شواهد نشان می‌دهد که میانگین جایگاه ایران رده سی و دوم بوده است و در آخرین رویداد المپیک (المپیک ۲۰۲۴ پاریس) جایگاه بیست و یکم را به دست آورده است. علاوه بر این، میانگین تعداد سهمیه‌های کسب شده در این ۱۰ دوره برابر با ۴۴ نفر است و روند حضور زنان ایرانی صعودی بوده و در المپیک ۲۰۲۴ پاریس ۲۷ درصد از سهمیه‌های کسب شده را به خود اختصاص داده است. مقایسه کمیت سهمیه‌های کسب شده ایران با دیگر کشورهای موفق در المپیک، نشان می‌دهد برای کسب جایگاه مناسب، کمیت سهمیه‌ها باید افزایش یابد. همچنین با لحاظ برخی شاخص‌ها از جمله جمعیت کشور، مدال‌های ایران می‌تواند افزایش قابل توجهی داشته باشد. گرچه به نسبت سرانه تولید ناخالص داخلی، وضعیت مدال‌آوری کشور نسبتاً مطلوب بوده است، اما در تمامی ۱۰ دوره اخیر المپیک، سه رشته کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو به‌عنوان رشته‌های مدال‌آور سنتی و برخوردار از مزیت نسبی رقابتی مورد توجه قرار گرفته است و ادامه این روند، تضمین‌کننده رشد و یا حفظ جایگاه ایران در المپیک نخواهد بود و بهبود این جایگاه، نیازمند اتخاذ راهبردهای چندگانه‌ای از جمله افزایش تعداد سهمیه‌های کسب شده، افزایش تنوع رشته‌های شرکت‌کننده، سرمایه‌گذاری در ورزش زنان و تأکید بر رشته‌های دارای مزیت رقابتی است.

بیان / شرح مسئله

امروزه المپیک دیگر صرفاً یک رویداد ورزشی نیست و به نوعی نشان از قدرت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورهاست. کسب جایگاه مناسب در المپیک برای کشورها دارای اهمیت بسیاری است، تا جایی که کشورها از آن به عنوان ابزاری در معادلات بین‌المللی استفاده می‌کنند. به دلیل اهمیت درخشش و کسب مدال المپیک توسط ورزشکاران و نمایش قدرت هر کشور، این امر منجر به این شده که مدیران و سیاستگذاران ارشد کشورها به بررسی، آسیب‌شناسی و اتخاذ سیاست‌های مناسب برای توسعه جایگاه خود در المپیک بپردازند. بررسی عملکرد کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک نشان می‌دهد که بهترین جایگاه ایران، رده دوازدهم در المپیک ۲۰۱۲ لندن و ضعیف‌ترین عملکرد مربوط به حضور ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن و کسب رتبه ۵۲ است. میانگین جایگاه ایران در ۱۰ سال اخیر، ۳۲ بوده است. گرچه می‌توان یک روند صعودی و رو به بهبود را در طول این ۱۰ سال مشاهده کرد، اما این روند با افت و خیزهای فراوانی روبه‌رو بوده و با توجه به شاخص‌های جمعیتی و تنوع رشته‌های ورزشی؛ ظرفیت‌ها و همچنین نیروی انسانی موجود در کشور، این جایگاه قابل بهبود است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

- بررسی ۱۰ دوره اخیر المپیک بیانگر این است که در مجموع، تنوع رشته‌ها در کاروان ایران افزایش یافته است، اما به رغم افزایش تنوع، همچنان اغلب مدال‌ها از طریق رشته‌های تکواندو، کشتی، وزنه‌برداری به دست آمده است.
- میانگین تعداد سهمیه‌های کسب شده توسط ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک برابر با ۴۴ نفر بوده که این تعداد برای کسب جایگاه مناسب، نمی‌تواند اثر بخش باشد.
- بیش از نیمی از مدال‌های کشورهای برتر المپیک توسط زنان کسب شده است. گرچه روند حضور زنان ایرانی نیز صعودی بوده و در المپیک ۲۰۲۴ پاریس به ۲۷ درصد کاروان رسیده است، اما کمیت آنها (۱۱ نفر)، قابل توجه نیست.
- بهترین جایگاه ایران، رده دوازدهم در المپیک ۲۰۱۲ لندن و ضعیف‌ترین عملکرد مربوط به حضور ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن (رده ۵۲) است. میانگین جایگاه ایران در ۱۰ سال اخیر، ۳۲ بوده است. با توجه به شاخص‌های جمعیتی، تنوع رشته‌های ورزشی، ظرفیت‌ها و همچنین نیروی انسانی موجود در کشور، این جایگاه قابل بهبود است.
- کاروان ایران غالباً نسبت به تعداد ورزشکار اعزامی، نتایج نسبتاً مطلوبی به دست آورده است.
- رشته‌های دوچرخه‌سواری، بوکس، جودو، تنیس روی میز، قایق‌رانی، شمشیربازی و دو و میدانی به رغم کسب سهمیه بالا، اما در کسب مدال ناموفق بوده‌اند. علاوه بر این، شنا و تیراندازی با کمان به عنوان رشته‌های با سهمیه متوسط و بدون مدال در المپیک بوده‌اند و رشته‌های ژیمناستیک، سوارکاری، سنگ‌نوردی با یک سهمیه و بدمینتون، والیبال و بسکتبال هر یک با دو سهمیه تاکنون در المپیک شرکت داشته‌اند، اما موفق به کسب مدال نشده‌اند. مبتنی بر این یافته‌ها، باید تأکید کرد، با اینکه تعداد مدال‌های المپیک در این رشته‌ها قابل توجه است (خصوصاً در رشته‌های دو و میدانی، شنا، قایق‌رانی، دوچرخه‌سواری، ژیمناستیک و بوکس)، اما برنامه‌های توسعه قهرمانی کشور در رشته‌های مذکور، اثر بخشی لازم را نداشته است.
- عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، نسبت به جمعیت کشور نامطلوب بوده، اما از نقطه نظر مدال به ازای تولید ناخالص داخلی، عملکرد ایران نسبتاً مطلوب بوده است.
- افزایش تعداد سهمیه‌های کسب شده، افزایش تنوع رشته‌های شرکت‌کننده، سرمایه‌گذاری بر روی ورزش زنان و تأکید بر رشته‌هایی که به عنوان یک مزیت رقابتی مطرح هستند به عنوان چهار راهبرد کشور برای برتر المپیک، برای مدال‌آوری بوده است.
- سرمایه‌گذاری بر روی رشته‌های مدال‌آور و برخوردار از مزیت رقابتی نسبی (کشتی، تکواندو و وزنه‌برداری) به عنوان راهبرد تکراری ایران برای

مدال آوری مطرح بوده و با توجه به خطراتی چون تأثیر داوری یا اعمال نفوذهای سیاسی لازم است تا در خصوص آن تجدید نظر صورت گیرد.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

نظارت مجلس شورای اسلامی بر موارد زیر:

- نظارت مجلس شورای اسلامی بر حسن اجرای بند «ح» ماده (۸۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور مبنی بر راه‌اندازی باشگاه‌های استعدادیابی ورزشی توسط وزارت آموزش و پرورش.
  - نظارت مجلس شورای اسلامی بر حسن اجرای بند «پ» ماده (۷۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور مبنی بر پرداخت حق بیمه اجتماعی قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور تا زمان بازنشستگی.
  - نظر به اینکه موضوع استعدادیابی ورزشی در قانون اهداف و وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان (جزء «۷» بند «الف» ماده (۴))، اساسنامه کمیته ملی المپیک (جزء «۲» ماده (۳)) و فدراسیون‌های ورزشی (جزء «۱۴» ماده (۶)) به‌عنوان اهداف و وظایف در هر سه این نهاد ذکر شده است، ارزیابی و نظارت مجلس شورای اسلامی بر عملکرد این سه نهاد در استعدادیابی ورزشی، می‌تواند در اولویت قرار گیرد.
  - نظارت بر حسن اجرای جزء «۷» بند «الف» ماده (۴) قانون اهداف و وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان با تمرکز بر طراحی و اجرای سیستم جامع کشف، جذب، حفظ، پرورش و رشد استعدادهای ورزشی و با تأکید بر ورزش‌های پرمدال.
- تدوین برنامه و توسعه ساختاری در قالب موارد زیر:
- تدوین برنامه عملیاتی حضور ایران در بازی‌های المپیک با تعیین جایگاه و پیش‌بینی مدال و تعیین اقدامات و برنامه‌ها از ابعاد مختلف و تعیین اعتبارات و بودجه توسط وزارت ورزش و جوانان با همکاری کمیته ملی المپیک و در نهایت تصویب در هیئت وزیران، می‌تواند زمینه پیشبرد اقدامات اجرایی برای موفقیت در المپیک را فراهم آورد. این موضوع هم‌راستا با جزء «۲» بند «الف» ماده (۴) قانون اهداف و وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان مبنی بر «تهیه و تدوین برنامه‌های میان‌مدت و سالانه ورزش کشور با استفاده از ظرفیت دستگاه‌های ذی‌ربط و نظارت بر حسن اجرای آنها» است.
  - جهت بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی در راستای توسعه عملکرد در بازی‌های المپیک، پیشنهاد می‌شود، کمیته توسعه دیپلماسی ورزش قهرمانی ایران ذیل شورای عالی ورزش و تربیت‌بدنی با حضور وزارت ورزش و جوانان، وزارت امور خارجه، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی و همچنین کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تشکیل و برنامه توسعه دیپلماسی ورزش قهرمانی تدوین و در شورای عالی ورزش مصوب و با نظارت آن، اجرا شود.
  - تشکیل کمیته ورزش قهرمانی ذیل شورای عالی ورزش و تربیت‌بدنی و متشکل از سه نهاد وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی و تعیین نقش و جایگاه هر یک در مدال آوری در المپیک و تقسیم کار بین آنها موجب همسوسازی مأموریت‌ها و وظایف می‌شود و زمینه را برای بهبود جایگاه کشور در بازی‌های المپیک، فراهم می‌آورد.

۱. مقدمه

امروزه رویدادهای بزرگ ورزشی در کانون توجه جهانیان قرار دارد. در واقع ابر رویدادهای ورزشی، صحنه‌هایی برای هنرنمایی ورزشکاران نخبه است تا بتوانند مهارت‌های خود را به معرض نمایش گذارند [۱]. این رویدادها همچنین به ورزشکاران جهان کمک می‌کند تا هویت و فرهنگ ملی خود را به تمام مردم جهان شناسانده، از سوی دیگر با موفقیت و کسب مدال، باعث ایجاد غرور ملی، انسجام و توسعه‌ی ورزشی در کشور خود شوند [۲]. این بازی‌ها، نه یک رویداد صرف ورزشی، بلکه یک جنبش وسیع اجتماعی هستند که به مدد فعالیت‌های ورزشی باعث تعالی انسان و تفاهم بین‌المللی می‌شود. عملکرد ورزشی کشورها، در مسابقات معتبر بین‌المللی به وسیله مقام‌ها و مدال‌های کسب شده توسط ورزشکاران آن کشورها سنجیده می‌شود. در واقع مقام‌های کسب شده تنها متعلق به خود ورزشکاران نیست، بلکه افتخاری برای وطن و ملت در جهت بزرگداشت نام یک کشور است. کسب عنوان در رویدادهای ورزشی بزرگ و بین‌المللی که در کانون توجه بسیاری از کشورها قرار دارد، می‌تواند شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی یک جامعه را تحت تأثیر قرار دهد، از این رو بسیاری از کشورها در تلاشند با برنامه‌ریزی، ورزشکارانی را آماده و روانه مسابقات کنند که موفقیت آنها را در رویدادهای بزرگ تضمین کند.

ورزش قهرمانی، یکی از ارکان اساسی توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشورها به شمار می‌آید و در ایران نیز با توجه به جایگاه ویژه‌ای که در اسناد و سیاست‌های ورزشی دارد، از اهمیت بالایی برخوردار است. رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، همواره بر ضرورت توجه به ورزش قهرمانی تأکید کرده‌اند و آن را ابزاری برای ارتقای هویت ملی، قدرت ملی، شاد کردن دل ملت و احساس سرافرازی دانسته‌اند و در اهمیت ورزش قهرمانی بیان نموده‌اند: «من می‌گویم ایران قوی باید ورزش قوی داشته باشد. ما شعار «ایران قوی» داده‌ایم دیگر» [۳]. همچنین، در زمینه جایگاه ایران در المپیک، ایشان فرموده‌اند: «یک مأموریت مهم برای دستگاه‌های ورزشی این است که رتبه‌ها را در المپیک بالا ببرید. حالا اشاره کردند که ما در آن یک چهارم اول قرار داریم، لکن ایران کشور سرافرازی است؛ ما هر چه بتوانیم رتبه‌ها را بالا ببریم، بهتر است. رتبه‌ی بیست و هفتم [شدیم]؛ رتبه مناسب با کشور عزیز ما بیش از اینهاست، بالاتر از اینهاست. برنامه‌ریزی کنید برای این؛ برنامه‌ریزی کنید که بتوانید ان شاء الله رتبه کشور را بالا ببرید» [۴].

نظر به اهمیت نیل به جایگاه در خور کشور در بازی‌های المپیک، در پژوهش حاضر به بررسی و تحلیل عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک و خصوصاً بازی‌های ۲۰۲۴ پاریس پرداخته است. در این راستا، ابتدا به توصیف وضع موجود و بررسی عملکرد ایران در این بازی‌ها پرداخته شده و پس از آن این عملکردها مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته و در نهایت با شناسایی نقاط قوت‌ها و ضعف‌های مربوطه، پیشنهادهایی برای بهبود عملکرد و جایگاه ورزش ایران در بازی‌های المپیک ارائه شده است.

۲. پیشینه

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

در زمینه عملکرد ایران در بازی‌های المپیک، در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارشی با عنوان «گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو» در سال ۱۳۹۵ انجام شده است. در این گزارش، مسائلی از جمله مشکلات ساختاری، تغییرات مدیریتی اشاره شده است و بر توسعه استعدادیابی، تقویت لیگ‌های ورزشی، توسعه ورزش بانوان و ایجاد زیرساخت‌های ورزشی قهرمانی برای بهبود عملکرد در بازی‌های المپیک تأکید شده است.

جدول ۱. تحلیل پیشینه پژوهشی در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر / سازمان / نهاد	توضیحات
۱	گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو	۱۳۹۵	۱۵۱۴۹	مطالعات فرهنگی	در این گزارش به موضوع مشکلات ساختاری ورزش کشور، عدم سرمایه‌گذاری در ورزش‌های مدال‌آور و سنین پایه، کم‌توجهی به ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بانوان، تغییرات مدیریتی مداوم در برخی فدراسیون‌ها اشاره شده است. در راستای بهبود عملکرد کاروان ایران پیشنهاد شده است، در زمینه راه‌اندازی مراکز کشف و پرورش استعداددهای ورزشی ویژه آقایان و بانوان اقدام گردد و همچنین با ترغیب و تسهیل فعالیت بخش خصوصی، زمینه فعالیت لیگ‌های حرفه‌ای ورزشی در رشته‌های ورزشی پایه و مدال‌آور در هر دو حوزه آقایان و بانوان را فراهم شود و در نهایت در توسعه زیرساخت‌های ورزشی و رشد ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بحث آمایش سرزمینی ورزش را به‌طور جدی مدنظر قرار گیرد [۵].

۲-۲. سوابق تقنینی

گزارش حاضر به عملکرد ایران در بازی‌های المپیک اختصاص دارد. در این حوزه، مرور قوانین و اسناد بالادستی نشان می‌دهد که قانون یا دستورالعمل و یا برنامه مدون و مصوبی در این زمینه وجود ندارد. با وجود این، قوانین و مصوباتی وجود دارد که زمینه را برای توسعه ورزش قهرمانی و مدال‌آوری در رویدادهای مختلف از جمله بازی‌های المپیک فراهم آورده است. در این راستا، در قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، اساسنامه کمیته ملی المپیک و همچنین اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی مجموعه‌ای از وظایف تعیین شده است که حسن اجرای آنها منجر به بهبود مدال‌آوری و ارتقای جایگاه ایران در بازی‌های المپیک می‌شود. تأکید بر ارتقا و تقویت جایگاه ورزش قهرمانی کشور در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی و همچنین کشف، پرورش و حمایت از استعدادها از جمله مواردی است که در قوانین و اسناد بالادستی این سه نهاد به شکل مشترک وجود دارد، اما متأسفانه تا کنون در این زمینه‌ها برنامه و چارچوب اجرایی روشن و بلندمدتی تدوین نشده است و هر یک از این نهادها و حتی دیگر نهادهای دخیل در توسعه ورزش قهرمانی، اقدامات پراکنده‌ای انجام می‌دهند و اتفاق نظر و راهبرد واحدی در این زمینه وجود ندارد. علاوه بر این در قانون سرباز قهرمان نیز گرچه تسهیلاتی از جمله معافیت از خدمت سربازی و استخدام برای قهرمانان فراهم شده است، اما همچنان ورزشکاران از نقطه نظر معیشت دچار مشکل هستند و در این زمینه نیازمند تدوین یک قانون جامع و منسجم با رویکرد ساماندهی پاداش‌ها، تسهیلات مسکن، اشتغال و توانمندسازی ورزشکاران است.

جدول ۲. تحلیل پیشینه تقنینی

ردیف	نام سند (قانون... / تصویب نامه...)	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	شماره ماده / صفحه	متن سند	نکات برجسته / نقاط ضعف و قوت / پیامدهای اجرا
۱	قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان [۶]	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۹/۰۷/۰۸	جزء «۱۹» بند «الف» ماده (۴)	ارتقا و تقویت جایگاه ورزش قهرمانی کشور در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی	یکی از مهم‌ترین وظایف وزارت ورزش و جوانان، ارتقا و تقویت جایگاه ورزش قهرمانی کشور در عرصه‌های جهانی و بین‌المللی است، اما تا کنون برنامه و طرح مشخصی از سوی وزارت ورزش و جوانان برای این موضوع ارائه نشده است و وضعیت عملکرد ورزش کشور نیز بیانگر تحقق این جزء از قانون نیست.
۲				جزء «۷» بند «الف» ماده (۴)	کشف، پرورش و حمایت از استعدادها در ورزش	یکی از مبانی توسعه ورزش قهرمانی بر خورداری از نظام کشف، پرورش و حمایت از استعدادهاست. بررسی عملکرد این بخش نشان می‌دهد که در حال حاضر نظام استعدادیابی و رشد ورزشکاران نامشخص و بدون راهبرد و تقسیم‌کار بین متولیان است.
۳				جزء «۱۳» بند «الف» ماده (۴)	حمایت، نظارت و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های کلیه نهادهای ورزشی اعم از کمیته ملی المپیک، کمیته ملی پارالمپیک، فدراسیون‌ها، انجمن‌ها، هیئت‌ها و کمیته‌های ورزشی به‌منظور حُسن اجرای وظایف	در حال حاضر، نقش‌ها، وظایف و سهم وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی در قبال توسعه ورزش قهرمانی و مدال‌آوری در المپیک، نامشخص بوده و این موضوع بیانگر عملکرد نامطلوب وزارت ورزش و جوانان در اجرای این جزء از قانون است.
۴				جزء «۱۴» بند «الف» ماده (۴)	توسعه ارتباطات و حمایت از حضور نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در مجامع ورزشی بین‌المللی و عضویت یا نمایندگی در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی ورزشی با هماهنگی و همکاری وزارت امور خارجه	یکی از عوامل توسعه جایگاه ورزش ایران و ایجاد شرایط برای حمایت از ورزش کشور، کسب کرسی‌های اثرگذار در مجامع و نهادهای بین‌المللی ورزشی است. در نتیجه موضوع دیپلماسی ورزشی با توجه به فضای حاکم بر ورزش و نهادهای بین‌المللی ورزشی، به‌عنوان عاملی مهم در احقاق حقوق ورزش کشور و دفاع از آن است.
۵				جزء «۲۹» بند «الف» ماده (۴)	ایجاد فرصت‌های مناسب و عادلانه برای گسترش ورزش بانوان و معلولان	با توجه به اهمیت ورزش بانوان در مدال‌آوری و کسب جایگاه مناسب در رویدادهای بین‌المللی از جمله المپیک و نتایج نه‌چندان مطلوب ورزش بانوان در رویدادهای بین‌المللی به نسبت ظرفیت‌های موجود در کشور، در نتیجه اجرای این جزء از قانون بیش از پیش اهمیت یافته است.
۶				جزء «۲» بند «الف» ماده (۴)	تهیه و تدوین برنامه‌های میان‌مدت و سالیانه ورزش کشور با استفاده از ظرفیت دستگاه‌های ذی‌ربط و نظارت بر حُسن اجرای آنها	به‌رغم تأکید صریح قانون، متأسفانه تاکنون برنامه مشخصی جهت توسعه ورزش خصوصاً ورزش قهرمانی و بهبود جایگاه کشور در رویدادهای بین‌المللی تدوین نشده است.

ردیف	نام سند (قانون... / تصویب‌نامه...)	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	شماره ماده / صفحه	متن سند	نکات برجسته / نقاط ضعف و قوت / پیامدهای اجرا
۷				جزء «۲» ماده (۲)	۲- حضور در بازی‌های آسیایی، المپیک و سایر بازی‌های مورد تأیید کمیته بین‌المللی المپیک	یکی از مهم‌ترین مأموریت‌های کمیته ملی المپیک، حضور در بازی‌های المپیک است.
۸	اساسنامه کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران [۷]	هیئت وزیران	۱۴۰۰/۰۹/۰۲	جزء «۱۰» ماده (۳)	کمک به ارتقای سطح کمی و کیفی ورزش زنان در همه ابعاد آن در کشور	همان‌گونه که قبلاً ذکر شد به‌رغم اینکه یکی از مهم‌ترین وظایف وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک توسعه ورزش زنان است، اما همچنان با وضعیت مطلوب و حضور مؤثر و مدال‌آوری زنان در رویدادهای المپیک فاصله قابل‌توجهی وجود دارد.
۹				جزء «۲» ماده (۳)	هدایت و راهبری و گسترش ورزش قهرمانی در کشور مبتنی بر رویکرد علمی به‌ویژه از طریق بسترسازی برای رشد استعدادها بالقوه و ارتقای توانایی‌های فکری، جسمی و روانی ورزشکاران	هدایت و راهبری ورزش قهرمانی و همچنین استعدادیابی، از جمله وظایف وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک است. به‌رغم تأکید صریح در اسناد فوق، اما همچنان در حوزه ورزش قهرمانی و استعدادیابی، برنامه راهبردی و رویه مشخصی در کشور وجود ندارد.
۱۰	اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی آماتوری جمهوری اسلامی ایران [۸]	مجلس شورای اسلامی	۱۴۰۰/۰۴/۱۹	جزء «۲» ماده (۶)	ارتقای کمی و کیفی ورزش قهرمانی در سطح ملی و بین‌المللی و تقویت هم‌بستگی، غرور و هویت ملی.	یکی از وظایف فدراسیون‌های ورزشی، ارتقای کمی و کیفی ورزش مربوطه در عرصه‌های بین‌المللی، خصوصاً بازی‌های المپیک است.
۱۱				جزء «۱۴» ماده (۶)	استقرار نظام استعدادیابی ورزشی اعم از کشف، جذب و پرورش استعدادها.	به‌رغم اینکه موضوع استعدادیابی جزء مشترک وظایف وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی است، اما همچنان کشور نسبت به برخورداری از یک نظام یکپارچه استعدادیابی ورزشی بی‌بهره است.
۱۲	قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان [۹]	مجلس شورای اسلامی	۱۳۹۱/۱۰/۳	تبصره «۴»	قهرمانان بازی‌های المپیک شامل نفرات اول تا سوم و قهرمانان اول و دوم مسابقات قهرمانی جهان و نفرات اول بازی‌های آسیایی در رشته‌های ورزشی تحت پوشش کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) و مقام اول تا سوم مسابقات جام جهانی فوتبال، بسکتبال و والیبال و همچنین یکی از فرزندان قهرمانان پارالمپیک جهانی معاف از سربازی با معرفی وزارت ورزش و جوانان و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح پس از طی دوره آموزش نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند.	معافیت از خدمت سربازی به‌عنوان یکی از مشوق‌های قهرمانان است.
۱۳				تبصره «۵»	کلید دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ می‌توانند علاوه بر مشمولین تبصره «۴» این قانون، مقام‌های دوم و سوم بازی‌های آسیایی و مسابقات جهانی را با معرفی وزارت ورزش و جوانان و رعایت سایر قوانین و مقررات مربوطه به‌صورت پیمانی جذب و استخدام نمایند.	در این قانون، علاوه بر معافیت از خدمت سربازی، شرایط استخدام نیز برای قهرمانان فراهم شده است. گرچه این دو موضوع، تسهیلاتی را برای قهرمانان فراهم آورده است، اما همچنان ورزشکاران از نقطه نظر معیشت دچار مشکل هستند.

۳. توصیف وضع موجود

این بخش به توصیف عملکرد ایران در بازی‌های المپیک اختصاص دارد. در این راستا، در ابتدا عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸) مورد بررسی قرار گرفته و در ادامه، وضعیت کسب سهمیه و مدال‌آوری رشته‌های ورزشی تشریح شده است. علاوه بر این در این بخش، مشارکت زنان ورزشکار ایرانی در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک و مدال‌های کسب شده توسط آنها مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به بررسی المپیک ۲۰۲۴ پاریس و عملکرد کشورهای آسیایی و ایران پرداخته شده است.

۳-۱. عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

المپیک از سال ۱۸۹۶ تا ۲۰۲۴، ۳۳ مرتبه اجرا شده است. ورزشکاران ایرانی در طول تاریخ برگزاری بازی‌های المپیک تاکنون در ۱۹ دوره از این مسابقات شرکت کرده‌اند و در این بین به جز المپیک سال ۱۹۰۰ که ایران تنها با یک ورزشکار به نام «فریدون ملکم» در فرانسه حاضر و موفق به کسب مدال نشد، در تمامی دوره‌های دیگری که شرکت داشت صاحب مدال شد. بررسی عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۲۰۲۴-۱۹۸۸) نشان می‌دهد از لحاظ مدال‌آوری و فارغ از رتبه‌بندی جهانی، المپیک ۲۰۱۲ لندن با ۷ طلا از مجموع ۱۳ مدال و المپیک ۲۰۲۴ پاریس با ۳ طلا و ۶ نقره از مجموع ۱۲ مدال، به ترتیب بهترین نتیجه ۱۰ دوره اخیر و همچنین تاریخ المپیک ایران بوده است. در ادامه به تحلیل داده‌های مندرج در این جدول پرداخته شده است.

جدول ۳. مدال‌های ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

دوره المپیک	شهر میزبان	سال	تعداد ورزشکاران	رشته‌های ورزشی شرکت‌کننده‌ها	تعداد مدال طلا	رشته ورزشی	تعداد مدال نقره	رشته ورزشی	تعداد مدال برنز	رشته ورزشی	جمع مدال‌ها	رده ایران
۲۴	سنئول	۱۹۸۸	۲۷	کشتی آزاد، کشتی فرنگی، دوچرخه‌سواری، دو ماراتن، تکواندو	۰	،	۱	کشتی آزاد	۰	،	۱	۳۶
۲۵	مادرید	۱۹۹۲	۴۰	کشتی آزاد، کشتی فرنگی، دوچرخه‌سواری، مشت‌زنی، وزنه‌برداری، دو میدانی، تنیس روی میز، تکواندو	۰	،	۱	کشتی آزاد	۲	کشتی آزاد	۳	۴۴
۲۶	آتلانتا	۱۹۹۶	۱۹	کشتی آزاد، کشتی فرنگی، مشت‌زنی، تیراندازی زنان، شنا، دو میدانی، وزنه‌برداری	۱	کشتی آزاد	۱	کشتی آزاد	۱	کشتی آزاد	۳	۴۳
۲۷	سیدنی	۲۰۰۰	۳۵	جودو، مشت‌زنی، دوچرخه‌سواری، تیراندازی، وزنه‌برداری، تکواندو، دو میدانی، شنا، تنیس روی میز، کشتی فرنگی، کشتی آزاد، سوارکاری، قایقرانی	۳	وزنه‌برداری، کشتی آزاد	۰	،	۱	تکواندو	۴	۲۷
۲۸	آتن	۲۰۰۴	۳۸	جودو، مشت‌زنی، دوچرخه‌سواری، تیراندازی، وزنه‌برداری، تکواندو، دو میدانی، شنا، تنیس روی میز، کشتی فرنگی، کشتی آزاد	۲	وزنه‌برداری، تکواندو	۲	کشتی آزاد	۲	تکواندو، کشتی آزاد	۶	۲۹
۲۹	پکن	۲۰۰۸	۵۴	تکواندو، بسکتبال، کشتی آزاد، کشتی فرنگی، جودو، بوکس، وزنه‌برداری، شنا، بدمیتون، تنیس روی میز، قایقرانی، تیر و کمان، دوچرخه‌سواری، دو میدانی	۱	تکواندو	۰	،	۱	کشتی آزاد	۲	۵۲

دوره المپیک	شهر میزبان	سال	تعداد ورزشکاران	رشته‌های ورزشی شرکت‌کننده‌ها	تعداد مدال طلا	رشته ورزشی	تعداد مدال نقره	رشته ورزشی	تعداد مدال برنز	رشته ورزشی	جمع مدال‌ها	رده ایران
۳۰	لندن	۲۰۱۲	۵۴	تیراندازی، تکواندو، دوچرخه‌سواری، دو میدانی، کشتی فرنگی، کشتی آزاد، بوکس، قایق‌رانی، تیر و کمان، وزنه‌برداری، تنیس روی میز، شنا، شمشیربازی	۷	کشتی فرنگی، وزنه‌برداری، کشتی آزاد	۵	وزنه‌برداری، دو میدانی، کشتی آزاد، تکواندو	۱	کشتی آزاد	۱۳	۱۲
۳۱	ریودوژانیرو	۲۰۱۶	۶۳	کشتی آزاد، کشتی فرنگی، وزنه‌برداری، تکواندو، بوکس، تیراندازی، تیر و کمان، قایق‌رانی، تنیس روی میز، دوچرخه‌سواری، دو میدانی، شمشیربازی، والیبال، جودو، شنا	۳	وزنه‌برداری، کشتی آزاد	۱	کشتی آزاد	۴	کشتی فرنگی، کشتی آزاد، تکواندو	۸	۲۵
۳۲	توکیو	۲۰۲۰	۶۵	دو میدانی، بسکتبال، تیراندازی، کشتی آزاد، کشتی فرنگی، دوچرخه‌سواری، تیراندازی با کمان، تکواندو، والیبال، کاراته، شمشیربازی، تنیس روی میز، بوکس، قایق‌رانی، وزنه‌برداری، شنا و بدمیتون	۳	کاراته، تیراندازی، کشتی فرنگی	۲	وزنه‌برداری، کشتی آزاد	۲	کشتی فرنگی، کشتی آزاد	۷	۲۷
۳۳	پاریس	۲۰۲۴	۴۰	کشتی آزاد، کشتی فرنگی، تکواندو، قایق‌رانی، تیراندازی، تیراندازی با کمان، سنگ‌نوردی، ژیمناستیک، تنیس روی میز، دو میدانی، شنا، شمشیربازی، دوچرخه‌سواری، وزنه‌برداری	۳	تکواندو، کشتی فرنگی	۶	تکواندو، کشتی فرنگی و کشتی آزاد	۳	تکواندو، کشتی فرنگی و کشتی آزاد	۱۲	۲۱
جمع کل	-	-	۴۳۵	۰	۲۳	-	۱۹	-	۱۷	-	۵۹	-

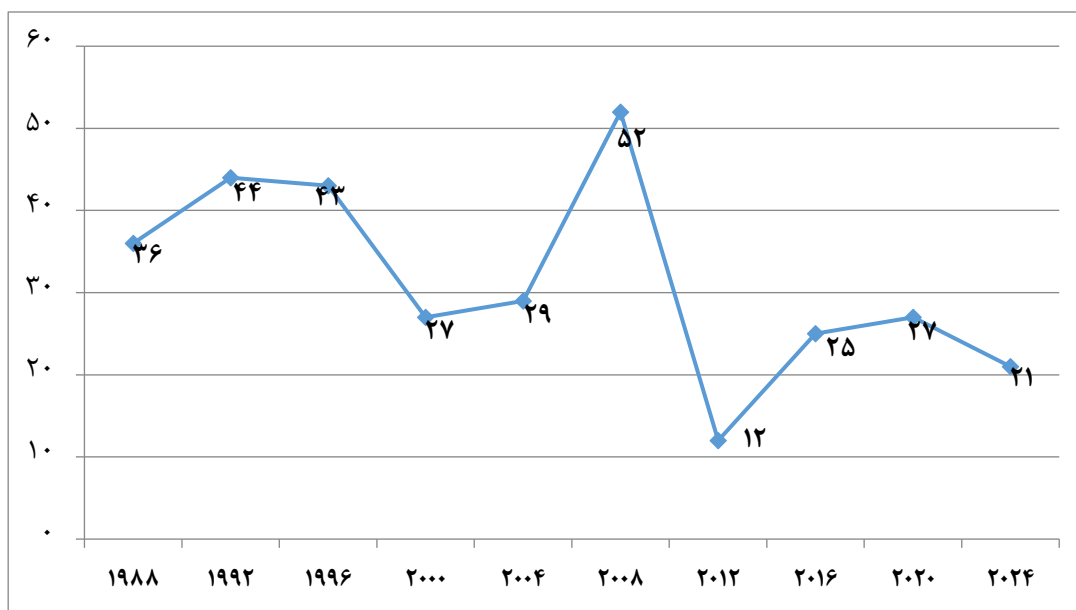
مأخذ: کمیته ملی المپیک (۱۴۰۳) [۱۰].

۱-۳. جایگاه، تعداد سهمیه و نسبت مدال به تعداد سهمیه‌ها در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

بررسی عملکرد کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک نشان می‌دهد که بهترین جایگاه ایران، رده دوازدهم در المپیک ۲۰۱۲ لندن و ضعیف‌ترین عملکرد مربوط به حضور ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن و کسب رتبه ۵۲ است. در آخرین رویدادهای المپیک که در سال ۲۰۲۴ و در پاریس برگزار شد، ایران در جایگاه ۲۱ قرار گرفته است. میانگین جایگاه ایران در ۱۰ سال اخیر، ۳۲ بوده است. گرچه می‌توان یک روند صعودی و رو به بهبود را در طول این ۱۰ سال مشاهده کرد، اما این روند با افت و خیزهای فراوانی روبه‌رو بوده است.

شکل ۱. جایگاه ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

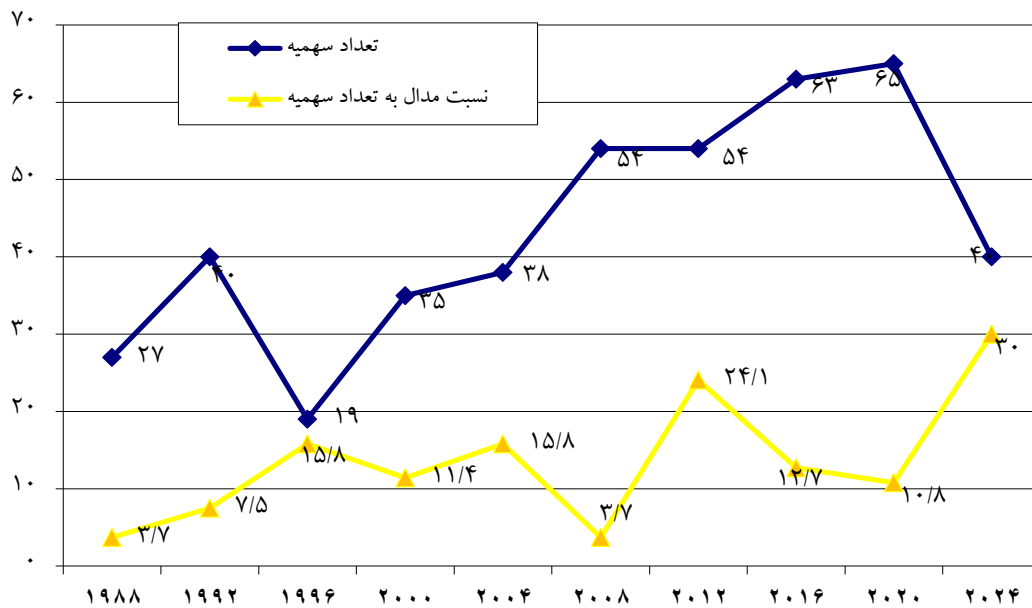

مأخذ: نگارنده.

تعداد سهمیه‌های کسب شده توسط ایران در المپیک ۱۹۹۶ آتلانتا، کمترین میزان و برابر با ۱۹ نفر است و بالاترین تعداد مربوط به المپیک ۲۰۲۰ توکیو با ۶۵ نفر بوده است. میانگین تعداد سهمیه‌های کسب شده توسط ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک، برابر با ۴۴ نفر بوده است. از المپیک ۱۹۹۶ آتلانتا که تعداد سهمیه‌های ایران برابر با ۱۹ نفر بوده است تا المپیک ۲۰۲۰ توکیو (با ۶۵ سهمیه)، روند تعداد سهمیه‌های کسب شده ایران صعودی بوده، اما در المپیک پاریس تعداد به ۴۰ نفر کاهش پیدا کرده است. در سال‌های اخیر مشکلات مالی، عدم وجود برنامه بلندمدت مشخص جهت توسعه مدال‌آوری در المپیک و به تبع آن نامشخص بودن نقش و جایگاه وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌ها در مدل‌آوری، موجب شده است تا بر رشته‌های خاص و مدال‌آور سنتی تمرکز شود و سیاست ایجاد تنوع در رشته‌های ورزشی مورد غفلت قرار گیرد.

یافته‌های مربوط به بررسی نسبت مدال به تعداد سهمیه (درصد مدال‌آوری) کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک، نشان می‌دهد که کاروان‌های ایران، عمدتاً، کیفی بوده است و این کیفیت گرچه روندی سینوسی داشته، اما در مجموعه روند صعودی را طی کرده است؛ به طوری که در المپیک ۲۰۲۴ پاریس، ۳۰ درصد از کاروان موفق به کسب مدال شده‌اند. این عملکرد در حالی است که نسبت مدال به تعداد سهمیه کاروان آمریکا ۲۱٪، چین ۲۳٪، ژاپن ۱۱٪، استرالیا ۱۲٪، فرانسه ۱۱٪، هلند ۱۳٪، بریتانیا ۲۰٪ و کره جنوبی ۲۳٪ بوده است.

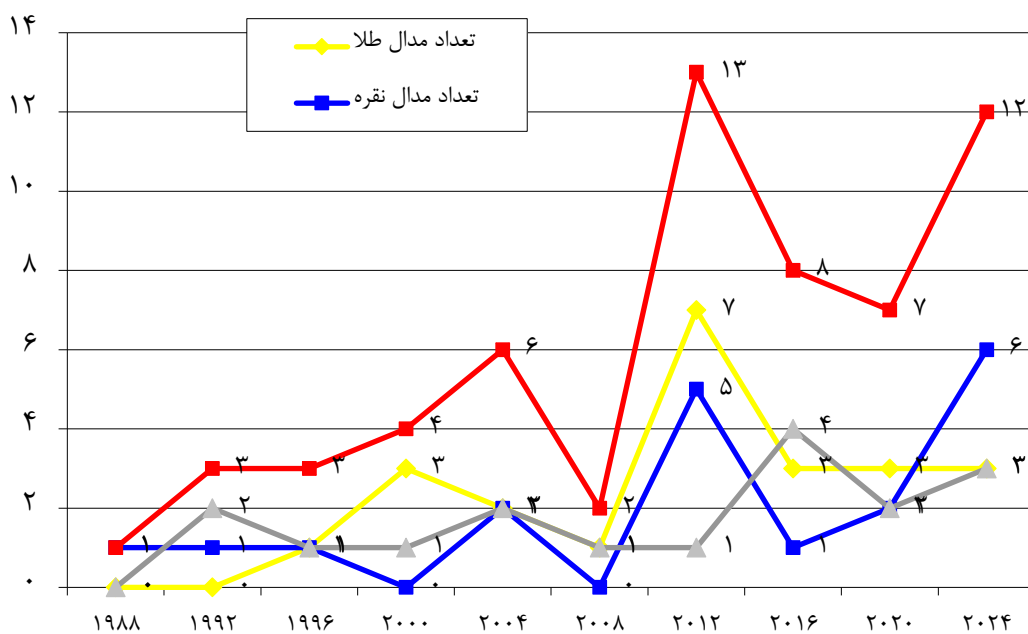
شکل ۲. تعداد سهمیه و نسبت مدال به تعداد سهمیه های کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

مأخذ: همان.

بررسی یافته‌های مربوط به تعداد مدال‌های کسب شده ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک نشان می‌دهد که در المپیک ۱۹۸۸ سئول با یک مدال به‌عنوان کمترین و المپیک ۲۰۱۲ لندن با ۱۳ مدال به‌عنوان بیشترین تعداد مدال‌های کسب شده توسط کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر است. میانگین کسب مدال در ۱۰ سال اخیر برابر با ۶ مدال بوده و میانگین چهار دوره اخیر، ۱۰ مدال است. به‌طور کلی کسب مدال‌های طلا در کاروان ایران به نسبت سایر مدال‌ها وضعیت بهتری دارد. به‌طوری‌که در مجموعه این ۱۰ دوره، تعداد مدال‌های طلای ایران برابر با ۲۳ مدال، نقره ۱۹ مدال و برنز ۱۷ مدال است.

شکل ۳. مقایسه تعداد کل مدال‌ها و همچنین مدال‌های طلا، نقره و برنز کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

مأخذ: همان.

۲-۱-۳. وضعیت کسب سهمیه و مدال آوری رشته‌های ورزشی ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴) در جدول زیر، رشته‌های ورزشی که موفق به کسب سهمیه المپیک در ۱۰ دوره اخیر المپیک شده‌اند، نمایش داده شده است. به‌طور کلی ۲۰ رشته ورزشی از ایران تاکنون موفق به کسب سهمیه در المپیک شده‌اند. از بین این ۲۰ رشته تنها ۶ رشته موفق به کسب مدال شده و ۱۶ رشته در کسب مدال موفق نبوده‌اند. کشتی به‌عنوان رشته ورزشی، بالاترین تعداد سهمیه کسب شده و در عین حال، مدال‌آورترین رشته ایران در المپیک است. رشته‌های سنگ‌نوردی، سوارکاری و ژیمناستیک به‌عنوان رشته‌های با کم‌ترین تعداد سهمیه کسب شده توسط کشور در المپیک هستند.

جدول ۴. رشته‌های ورزشی موفق به کسب سهمیه المپیک در ۱۰ دوره اخیر

مجموع سهمیه در هر رشته	سال										رشته ورزشی
	۲۰۲۴	۲۰۲۰	۲۰۱۶	۲۰۱۲	۲۰۰۸	۲۰۰۴	۲۰۰۰	۱۹۹۶	۱۹۹۲	۱۹۸۸	
۳۸	۲	۴	۱۰	۱۰	۵	۲	۱	۱	۲	۱	دوومیدانی
۳۱	۱	۱	۳	۳	۳	۴	۲		۷	۷	* دوچرخه‌سواری
۲۶		۲	۱	۴	۳	۱	۵	۴	۶		* بوکس
۱۳	۳	۱	۳	۲	۱	۱	۱		۱		* تنیس روی میز
۱۶	۵	۲	۲	۴	۲		۱				* قایقرانی
۸	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱			* شنا
۲۱			۳	۲	۶	۷	۳				* جودو
۲۴		۱۲			۱۲						* بسکتبال
۲۳		۱۱	۱۲								* والیبال
۷	۱	۱	۱	۲	۲						* تیراندازی با کمان
۲		۱			۱						* بدمیتون
۳		۳									کاراته
۱	۱										* ژیمناستیک
۱۰	۴	۳	۲	۱							* شمشیربازی
۱							۱				* سوارکاری
۱۲۴	۱۱	۱۰	۱۲	۱۳	۱۲	۱۳	۱۱	۱۰	۱۶	۱۶	کشتی
۲۱	۴	۶	۵	۳		۱	۱	۱			تیراندازی
۲۸	۴	۳	۴	۳	۳	۲	۲		۳	۴	تکواندو
۳۵	۲	۲	۵	۶	۳	۵	۶	۱	۵		وزنه‌برداری
۱	۱										* سنگ‌نوردی

* رشته‌هایی که تاکنون موفق به کسب مدال نشده‌اند.
مأخذ: وب‌سایت کمیته ملی المپیک (۱۴۰۳).

در بدو شرکت ایران در بازی‌های المپیک تاکنون، تعداد ۸۸ مدال کسب شده که شامل ۲۷ مدال طلا، ۲۹ نقره و ۳۲ مدال برنز است. بالاترین تعداد مدال‌ها به ترتیب مربوط به رشته کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو بوده است.

جدول ۵. مدال‌های ایران در ادوار مختلف المپیک براساس رشته ورزشی

مسابقات	طلا	نقره	برنز	مجموع
کشتی آزاد	۷	۱۷	۱۸	۴۲
کشتی فرنگی	۶	۲	۵	۱۳
وزنه‌برداری	۹	۶	۵	۲۰
تکواندو	۳	۳	۴	۱۰
تیراندازی	۱	۰	۰	۱
کاراته	۱	۰	۰	۱
دومیدانی	۰	۱	۰	۱
مجموع	۲۷	۲۹	۳۲	۸۸

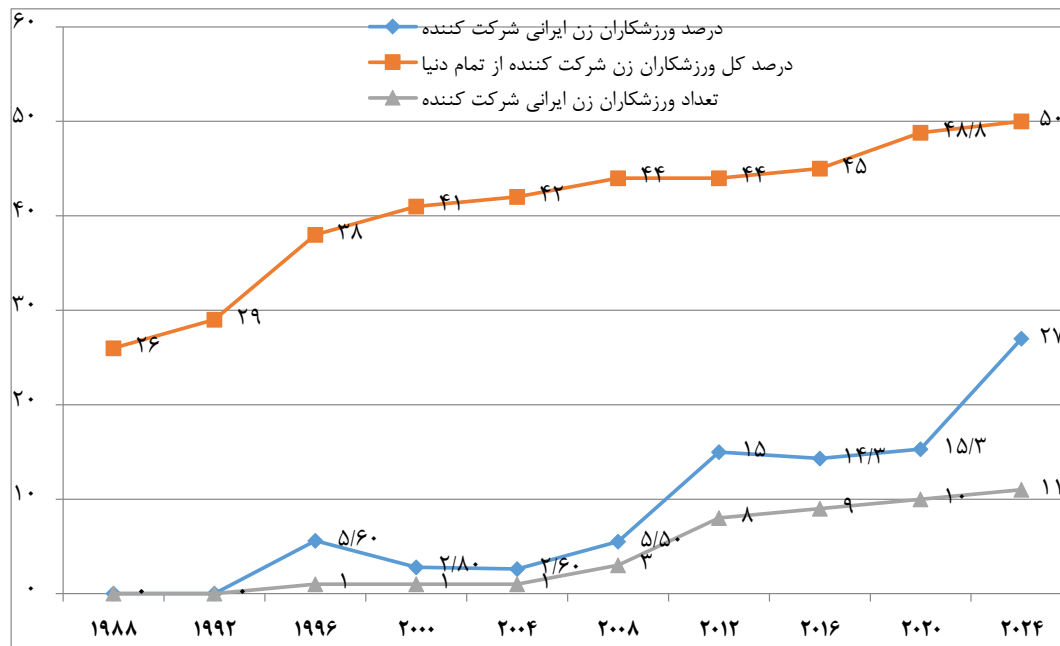
مأخذ: کمیته ملی المپیک (۱۴۰۳) [۱۰].

۳-۱-۳. مشارکت و مدال‌آوری زنان ورزشکار ایرانی در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک (۱۹۸۸-۲۰۲۴)

اولین حضور زنان ایرانی در رقابت‌های المپیک به بازی‌های توکیو (۱۹۶۴) می‌رسد و در مجموع، زنان ورزشکار ایران تنها در ۱۰ دوره از المپیک شرکت داشتند. در بازی‌های توکیو (۱۹۶۴)، از بین ۵۸ شرکت‌کننده ۴ زن ورزشکار یعنی فقط ۶/۹ درصد از شرکت‌کنندگان ایرانی را تشکیل می‌دادند. در ۱۰ دوره اخیر المپیک، زنان در هشت دوره حضور داشته‌اند و دو دوره عدم حضور ایران مربوط به المپیک ۱۹۸۸ و ۱۹۹۲ است. زنان ایرانی، در بازی‌های آتلانتا (۱۹۹۶) با ۵/۶ درصد، در سیدنی (۲۰۰۰) با ۲/۸ درصد، در آتن (۲۰۰۴) با ۲/۶ درصد، پکن (۲۰۰۸) با ۵/۵، سال ۲۰۱۲ با ۱۵ درصد، سال ۲۰۱۶ با ۱۴/۳، در توکیو (۲۰۲۰) با ۱۵/۳ درصد حضور داشته‌اند و بالاترین درصد حضور مربوط به المپیک ۲۰۲۴ پاریس با ۲۷ درصد از کاروان است. مطابق با شکل ۴، از المپیک ۱۹۸۸ تا ۲۰۲۴، روند کلی حضور زنان ایرانی در بازی‌های المپیک، صعودی بوده و به ۲۷ درصد کاروان رسیده است.

شکل ۴. تعداد و درصد ورزشکاران زن ایرانی و میانگین درصد حضور ورزشکاران زن از کل کشورها در ۱۰ دوره اخیر المپیک

مأخذ: نگارنده.

یافته‌های مربوط به بررسی کشورهای برتر در المپیک ۲۰۲۰ توکیو نشان داده، بیش از نیمی از مدال‌های آمریکا، چین، ژاپن و کانادا توسط زنان کسب شده است. این موضوع بیانگر نقش تعیین‌کننده زنان در موفقیت و کسب جایگاه برتر در بازی‌های المپیک است.

۲-۳. المپیک ۲۰۲۴ پاریس

در المپیک ۲۰۲۴ پاریس، ۲۰۶ کاروان از کشورهای مختلف و همچنین از تیم پناهندگان در ۳۲ رشته ورزشی با یکدیگر به رقابت پرداخته‌اند. در این المپیک، تعداد ۳۲۹ مدال طلا، ۳۳۰ نقره و ۳۸۵ مدال برنز و در مجموع ۱۰۴۴ مدال در ۳۲ رشته ورزشی و بین ۹۱ کشور توزیع شده است. جدول توزیع مدال‌های المپیک ۲۰۲۴ پاریس نشان می‌دهد کشورهایی که در رتبه‌های برتر جدول توزیع مدال قرار گرفته‌اند در برخی رشته‌ها موفق‌تر از سایر رشته‌ها هستند. برای مثال، آمریکا ۴۰ مدال طلا کسب کرده است که اکثریت آن (۵۵ درصد)، مربوط به دو و میدانی (۱۴ مدال طلا) و شنا (۸ مدال طلا) است.^۱ برخی کشورها موفق به کسب بیشترین تعداد مدال‌ها در برخی رشته‌ها شده‌اند. برای مثال فرانسه، ۵۰ درصد از مدال‌های دوچرخه‌سواری، کره جنوبی ۴۷ درصد از تیراندازی با کمان، چین ۴۶ درصد از شیرجه، ۴۰ درصد از تنیس روی میز و ۳۶ درصد از مدال‌های بدمینتون را از آن خود کرده‌اند. از جمله رشته‌هایی که بیش از ۲۵ درصد از مدال‌ها را یک کشور از آن خود کرده است شامل دوچرخه جاده، سه گانه، بسکتبال، والیبال، شنای ماراتن، هاکی، شنای هنری، موج سواری، ترامپولین، اسکیت بور دینگ، دوچرخه سواری کوهستان، اسب سواری، شنا است. شایان ذکر است ۲۴ درصد از مدال‌های دو و میدانی توسط آمریکا به دست آمده است. برخی از رشته‌های ورزشی دارای تنوع ورزشکاران از کشورهای مختلفی است. به عبارت دیگر فرصت حضور کشورهای بیشتری در آن وجود دارد و همچنین فرصت کسب مدال توسط کشورهای بیشتری فراهم است. در رشته بوکس و بسکتبال سه نقره، مدال‌ها بین ۵۰ درصد کشورهای شرکت‌کننده توزیع شده است.

۱. در مورد مدال‌های نقره و برنز آمریکان نیز، اکثریت مدال‌ها مربوط به دو رشته دو و میدانی و شناست.

۱-۲-۳. عملکرد کشورهای آسیایی در المپیک ۲۰۲۴ پاریس

در المپیک ۲۰۲۴ پاریس، کشور چین با ۹۱ مدال و کسب این تعداد مدال در ۲۱ رشته ورزشی، در جایگاه دوم قرار گرفته است. این کشور در رشته‌های شیرجه، تیراندازی، تنیس روی میز، وزنه‌برداری، ژیمناستیک و بوکس بیشترین مدال طلا را کسب کرده است. ژاپن جایگاه سوم توزیع مدال‌های المپیک ۲۰۲۴ را به دست آورده است. این کشور موفق به کسب ۲۰ مدال طلا شده که ۸ مورد آن در رشته کشتی، سه مورد در جودو و سه مورد نیز در ژیمناستیک به دست آورده است. شایان ذکر است ژاپن در ۱۶ رشته موفق به کسب مدال شده است. همچنین استرالیا که در جایگاه چهارم توزیع مدال‌ها قرار گرفته، دارای ۱۸ مدال طلاست که اکثریت آن از رشته شنا (۷ مدال طلا) و کانوی اسلalom (۳ مدال طلا) به دست آمده است. این کشور در ۱۵ رشته صاحب مدال شده است و ۸ رشته از این ۱۵ رشته، شامل رشته‌های ورزشی آبی هستند (۳۲ مدال). شایان ذکر است از ۸ مدال طلای ازبکستان، ۵ مورد آن از رشته بوکس به دست آمده است. همچنین عربستان و امارات که بعضاً پیشرفت‌های نسبی در میزبانی و برگزاری رویدادهای ورزشی و تقویت لیگ‌های خود داشته‌اند، اساساً وارد جدول توزیع مدال نشده‌اند.^۱ فاصله مدال‌های کشور اول آسیا (چین) با دوم (ژاپن) بیش از دو برابر مدال‌آوری است. این فاصله تا کشور ایران که در المپیک در رتبه پنجم کشورهای آسیایی قرار دارد نزدیک به ۷/۶ برابر است. این بررسی نشان می‌دهد که تمامی کشورهای موفق آسیایی از یک سو بر رشته‌های ورزشی که یک مزیت‌های رقابتی برای آنها محسوب می‌شود متمرکز هستند و از سوی دیگر، در راستای افزایش تعداد مدال‌ها و پایداری و ثبات در رتبه‌بندی بازی‌ها، معمولاً در سایر رشته‌ها و با تنوع قابل توجهی شرکت کرده و صاحب مدال می‌شوند.

جدول ۶. عملکرد ۱۰ کشور برتر آسیایی در المپیک ۲۰۲۴ پاریس [۱۱]

رتبه آسیایی	نام کشور	طلا	نقره	برنز	مجموع مدال‌ها
۱	چین	۴۰	۲۷	۲۴	۹۱
۲	ژاپن	۲۰	۱۲	۱۳	۴۵
۳	کره جنوبی	۱۳	۹	۱۰	۳۲
۴	ازبکستان	۸	۲	۳	۱۳
۵	ایران	۳	۶	۳	۱۲
۶	گرجستان	۳	۳	۱	۷
۷	آذربایجان	۲	۲	۳	۷
۸	بحرین	۲	۱	۱	۴
۹	چین تایپه	۲	۰	۵	۷
۱۰	هنگ‌کنگ	۲	۰	۲	۴
۱۱	فیلیپین	۲	۰	۲	۴

۱. قطر نیز تنها یک مدال برنز کسب کرده است.

یکی از نکات جالب توجه در المپیک پاریس عملکرد مطلوب برخی از کشورهای آسیایی است؛ به طوری که در بین چهار کشور برتر، دو کشور چین و ژاپن از قاره آسیا حضور دارند. کره جنوبی و ازبکستان هم با قرار گرفتن در رده‌های هشتم و سیزدهم عملکرد مناسبی داشتند. چین و ژاپن در المپیک ۲۰۲۰ توکیو، جایگاه دوم و سوم را کسب و در ۲۰۲۴ پاریس نیز این رتبه خود را تکرار کرده‌اند. چین در المپیک توکیو ۳۸ طلا، ۳۲ نقره و ۱۹ برنز به دست آورد و عملکرد این کشور حتی نسبت به المپیک ۲۰۲۰ توکیو نیز رشد داشته است. کاروان چین در پاریس موفق به کسب ۴۰ طلا، ۲۷ نقره و ۲۴ برنز شده و تنها به دلیل مدال نقره کمتر، در جایگاه دوم قرار گرفته است. ژاپن، میزبان المپیک قبلی در این دوره طلاهای کمتری نسبت به سال ۲۰۲۰ به دست آورد، ولی باز هم جایگاه سومی خود را حفظ کرد. ژاپنی‌ها دوره قبل ۲۷ طلا، ۱۴ نقره و ۱۷ برنز کسب کردند و در پاریس موفق به کسب ۲۰ طلا، ۱۲ نقره و ۱۳ برنز شدند و بالاتر از کشورهایایی چون فرانسه و بریتانیا قرار گرفتند.

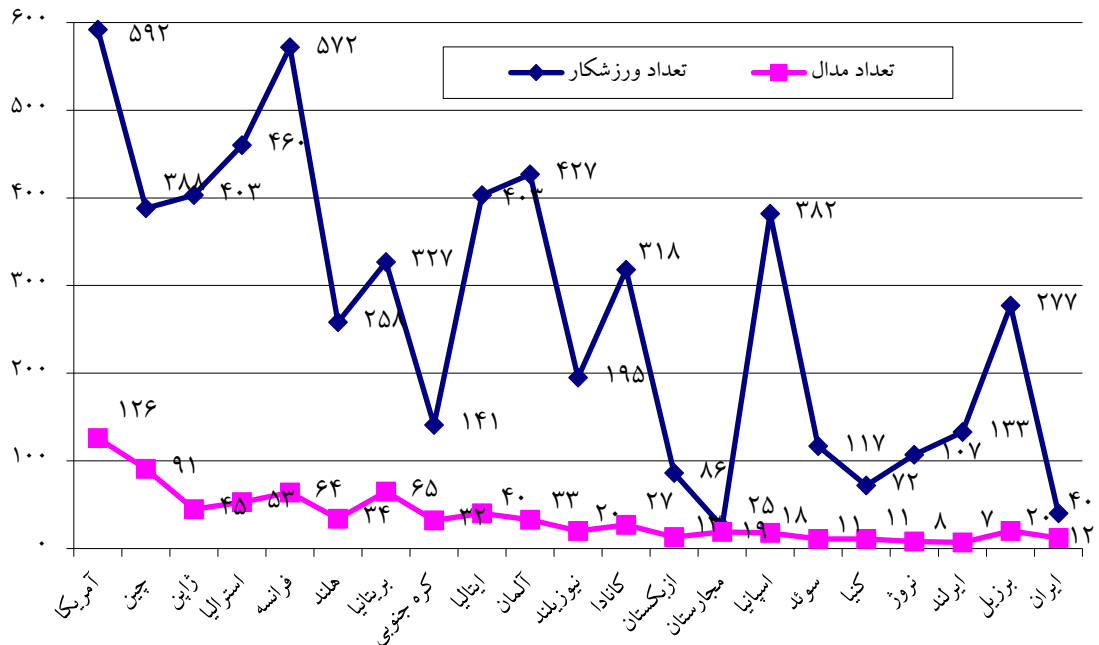
یکی از شگفتی‌های بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ پاریس، کشور ازبکستان بود که در رده سیزدهم جدول مدال‌ها قرار گرفت. ازبکستان که در بازی‌های آسیایی ۲۰۲۲ هانگژو، پنجم شده بودند، در پاریس با ۸ طلا، ۲ نقره و ۳ برنز چهارمین کشور آسیایی و سیزدهمین کشور جدول مدالی بودند. این کشور با این عملکرد، بالاتر از کشورهای مصری مانند اسپانیا، سوئد و برزیل قرار گرفتند. کشور ازبکستان در حالی توانست چنین عملکرد درخشانی را ثبت کند که دوره قبلی با ۳ طلا و ۲ برنز در رده سی و دوم قرار گرفته بود. البته رشد ازبکستان با توجه به عملکرد بسیار خوب این کشور در بازی‌های آسیایی هانگژو قابل پیش‌بینی بود. دلیل موفقیت این دوره‌ای ازبکستان را می‌توان به موفقیت قابل توجه در کسب مدال طلا در رشته‌های انفرادی چون بوکس (با ۵ مدال طلا)، کشتی، جودو و تکواندو مرتبط دانست. در میان کشورهای آسیایی ناکامی هند و عربستان سعودی از جمله اتفاقات قابل تأمل در المپیک پاریس بود. کشور هند، در بازی‌های آسیایی هانگژو پس از چین، ژاپن و کره جنوبی چهارم شد و انتظار می‌رفت المپیک موفق‌تری را سپری کنند، ولی در این المپیک بدون کسب مدال طلا و با یک نقره و ۵ برنز از رتبه ۴۷ به ۷۱ سقوط کردند.

عربستان سعودی که در ورزش هزینه زیادی کرده، همچنان عملکرد مطلوبی نداشت. آنها با ۸ ورزشکار در ۴ رشته دوومیدانی، سوارکاری، تکواندو و شنا در المپیک شرکت کردند، ولی موفق به کسب مدال نشدند. در میان کشورهای همسایه ایران، قطر (کسب یک برنز و رتبه ۸۴)، پاکستان (کسب یک طلا و رتبه ۶۲) و ترکیه (بدون کسب مدال طلا و با ۳ نقره و ۵ برنز در رده ۶۴) هم عملکرد قابل قبولی نداشت. از سوی دیگر، ولی بحرین با کسب ۲ طلا، یک نقره و یک برنز با رتبه ۳۳ عملکرد بهتری نسبت به دیگر کشورها داشت. بحرین در سال‌های اخیر به‌طور فعال به جذب ورزشکاران از کشورهای دیگر، به‌ویژه کشورهای آفریقایی و آسیایی، پرداخته است. این کشور با ارائه امکانات مالی و زیرساخت‌های ورزشی مناسب، به ورزشکاران این امکان را می‌دهد که در بازی‌های بین‌المللی و المپیک نماینده بحرین باشند. این کشور در سال‌های اخیر موفق به کسب مدال‌های متعددی در مسابقات المپیک شده است. شایان ذکر است این موفقیت‌ها عمدتاً در رشته‌های دو و میدانی و شنا به دست آمده است. می‌توان گفت که بحرین به جای ظرفیت‌سازی داخلی به مدال‌سازی وارداتی روی آورده است.

۲-۳. عملکرد ایران در المپیک ۲۰۲۴ پاریس

از نظر تعداد مدال، کاروان ایران با ۱۲ مدال در جایگاه هفدهم المپیک ۲۰۲۴ پاریس قرار دارد. گرچه از نقطه نظر ارزش مدال، کاروان ایران در جایگاه ۲۱ قرار دارد. کشورهایی از جمله ایرلند، کنیا و سوئد دارای تعداد مدال‌های کمتر از ایران ولی جایگاه بهتر از ایران هستند. علاوه بر این در بین ۲۰ کشور برتر، تنها تعداد اعضای کاروان مجارستان از ایران کمتر بوده و این کشور با ۲۵ نفر شرکت‌کننده توانسته است ۱۹ مدال کسب کند و در جایگاه چهاردهم المپیک پاریس قرار گیرد. میانگین تعداد کاروان بیست کشور نخست در المپیک ۲۰۲۴ برابر با ۲۸۴ نفر بوده است.

شکل ۵. مقایسه جایگاه ایران با دیگر کشورها از نگاه تعداد سهمیه‌ها و مدال‌های کسب شده در المپیک ۲۰۲۴ پاریس

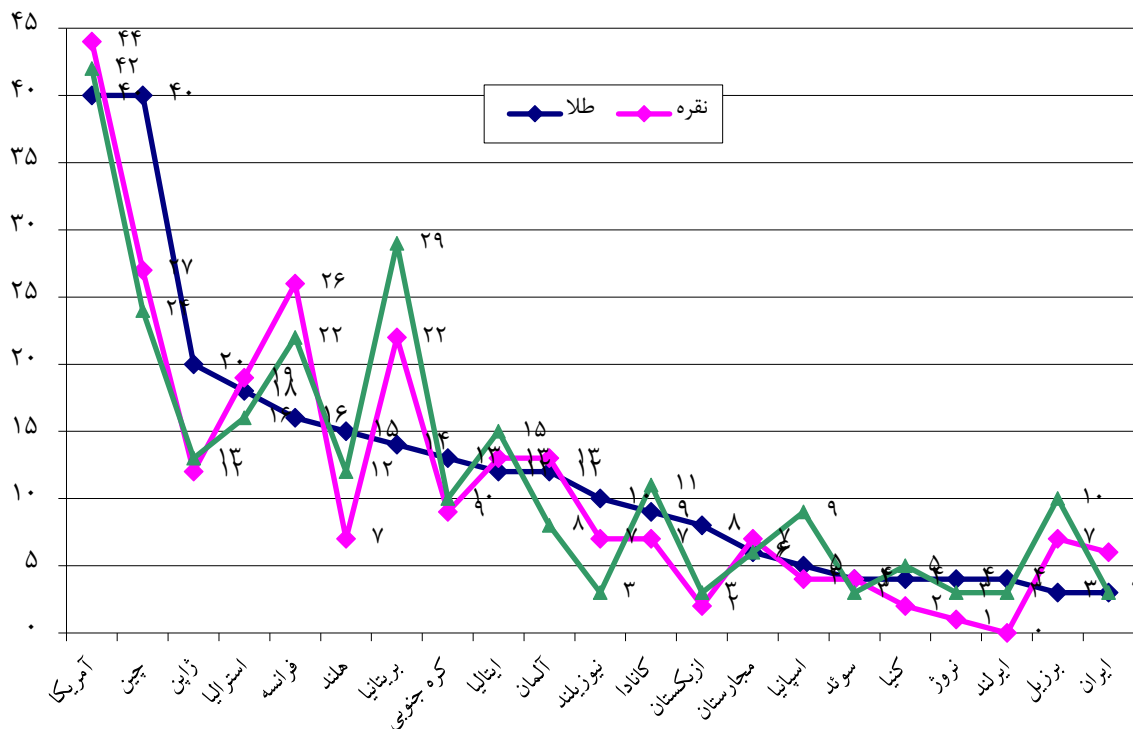

مأخذ: نگارنده.

در شکل ۶، تعداد مدال‌های طلا، نقره و برنز ۲۱ کشور برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس نمایش داده شده است. همان‌گونه که در این شکل می‌توان مشاهده کرد، آمریکا با تعادل بین مدال‌های طلا، نقره و برنز، اما با کمیت بیشتر توانسته است جایگاه نخست را به دست آورد. چین با کسب مدال‌های طلای قابل توجه، توانسته با اختلاف با کشور ژاپن که جایگاه سوم را دارد در جایگاه دوم قرار گیرد. ژاپن نیز، در کسب مدال همانند چین عمل کرده و به‌طور خاص، در کسب مدال طلا موفق بوده است. مجارستان، کوبا و ازبکستان، دیگر کشورهایی هستند که به‌رغم تعداد کاروان نسبتاً کمتر، اما مدال‌های طلای قابل توجهی را کسب کرده‌اند. دو کشور اسپانیا و برزیل به‌رغم تعداد کاروان قابل توجه اما نتایج مطلوبی را کسب نکرده‌اند.

شکل ۶. مقایسه تعداد مدال‌های طلا، نقره و برنز ایران با دیگر کشورهای در المپیک ۲۰۲۴ پاریس

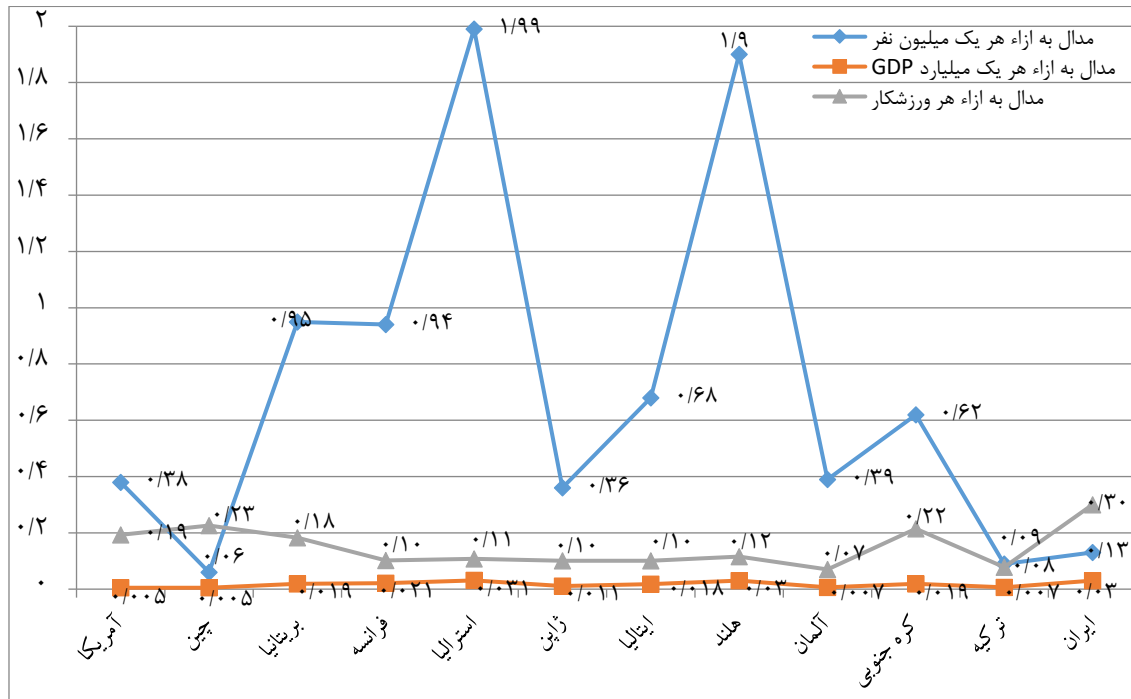
مأخذ: همان.

مقایسه جایگاه ایران (از نقطه نظر مدال به ازای یک میلیون نفر، مدال به ازای یک میلیارد GDP و مدال به ازای هر ورزشکار) با ۱۰ کشور برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس و همچنین مقایسه با کشور ترکیه نشان می‌دهد که از نقطه نظر تعداد مدال به ازای هر یک میلیون جمعیت، در بین کشورهای مورد مقایسه، بهترین عملکرد مربوط به استرالیا و انگلستان است که به ازای هر یک میلیون جمعیت کشور، نزدیک به دو مدال کسب کرده است. شایان ذکر است، میانگین تعداد مدال به ازای هر یک میلیون جمعیت در بین ۱۹ کشور دارای بالاترین تعداد مدال برابر با ۰/۸۱ است. به عبارت دیگر، در صورتی که میانگین کسب مدال نسبت به جمعیت را ۰/۸۱ مدال در نظر گرفته شود، تعداد مدال قابل کسب توسط ایران برابر با ۷۳ مدال خواهد بود.

از نقطه نظر مدال به ازای یک میلیارد GDP، ایران در رده سوم در بین ۱۰ کشور دارای بالاترین تعداد مدال و در رده هشتم در بین بیست کشور دارای بالاترین تعداد مدال قرار دارد. میانگین مدال به ازای یک میلیارد GDP در بین ۲۰ کشور دارای بالاترین تعداد مدال برابر با ۰/۳۶ است. با این میزان، برآورد تعداد مدال برای ایران، ۱۴/۴ مدال خواهد بود. نسبت به دیگر کشورها، از نقطه نظر تولید ناخالص داخلی، بازدهی ایران در مدال‌آوری بالاتر است. به عبارت دیگر، با توجه به حجم کمتر تولید ناخالص داخلی اما مدال‌آوری بهتری داشته است [۱۲]. از نظر نسبت مدال به ازای هر ورزشکار در المپیک ۲۰۲۴ پاریس، به ازای هر ورزشکار، ۰/۳ مدال توسط ایران کسب شده است. ایران جزء پنج کشور برتر در نسبت مدال به ازای هر ورزشکار است. سنت لوسیا، کره شمالی، قرقیزستان و گراناادا جزء کشورهای هستند که نسبت مدال‌آوری بهتری در مقایسه با ایران هستند. این در حالی است که کشوری مانند مصر با ۱۵۶ ورزشکار، موفق به کسب ۳ مدال شده و نسبت مدال‌آوری آن حدود ۲ درصد است. شایان ذکر است، میانگین نسبت ورزشکار به مدال در بین ۱۰ کشور برتر در مدال‌آوری بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ برابر با ۰/۱۴ است.

۱. این چهار کشور در مقایسه با ایران با تعداد ورزشکاران بسیار کمتری در المپیک پاریس شرکت کرده‌اند. در بین این چهار کشور، بالاترین میزان ورزشکار مربوط به قرقیزستان با ۱۶ نفر است.

شکل ۷. مقایسه جایگاه ایران (از نقطه نظر مدال به ازای یک میلیون نفر، مدال به ازای یک میلیارد GDP و مدال به ازای هر ورزشکار) با ۱۰ کشور برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس و همچنین مقایسه با کشور ترکیه [۱۲]

مأخذ: همان.

جدول ۷، شامل انواع مختلف رشته‌های ورزشی است که در المپیک ۲۰۲۴ پاریس برگزار می‌شوند. هر رشته به تفکیک تعداد کل مدال‌های توزیع شده و تعداد مدال‌های دریافتی ایران آورده شده است. همان‌گونه که در این جدول قابل مشاهده است، در اکثر رشته‌ها، ایران موفق به کسب مدال نشده، در حالی که در رشته‌هایی مانند تکواندو و کشتی، ایران موفق به کسب چندین مدال شده است. این جدول همچنین نشان‌دهنده تنوع بالای رشته‌های ورزشی در المپیک است که شامل ورزش‌های انفرادی و تیمی می‌شود. در این المپیک، ایران در ۱۳ رشته ورزشی موفق به کسب سهمیه شده است. این رشته‌ها عبارت‌اند از: قایق‌رانی، تیراندازی با کمان، سنگ‌نوردی، دوچرخه‌سواری، شنا و شیرجه، شمشیربازی، ژیمناستیک، تیراندازی (تفنگ)، تنیس روی میز، تکواندو، دو و میدانی، وزنه‌برداری و کشتی. از سوی دیگر ایران در ۱۸ رشته، دارای نماینده‌ای در این بازی‌ها نبوده است.^۱

۱. این رشته‌ها عبارت‌اند از: بدمینتون، بسکتبال، والیبال ساحلی، بوکس، سوارکاری، فوتبال، گلف، هندبال، هاکی، جودو، پنج‌گانه مدرن، اسکیت برد، راگی هفت‌نفره، تنیس خاکی، ورزش سه‌گانه، والیبال، واترپلو و موج‌سواری.

جدول ۷. تعداد مدال‌های توزیع شده در رشته‌های مختلف ورزشی المپیک ۲۰۲۴ پاریس
برتر المپیک ۲۰۲۴ پاریس و همچنین مقایسه با کشور ترکیه [۱۲]

رشته ورزشی	تعداد مدال‌های توزیع شده در مجموع (مردان و زنان و در بخش‌های مختلف)	تعداد مدال دریافتی ایران (سهمی‌های کسب شده توسط ورزشکاران کشور)
تیراندازی با کمان	۱۵ مدال	-
بدمینتون	۱۵ مدال	-
بسکتبال	۱۲ مدال	-
والیبال ساحلی	۶ مدال	-
بوکس	۴۸ مدال (برنز مشترک توزیع شده است)	-
ورزش‌های آبی (قایق‌رانی بخش‌های مختلف، کایاک، موج‌سواری)	۹۷ مدال	(قایق‌رانی ۴ سهمیه) بدون مدال
سنگ‌نوردی	۱۲ مدال	(۱ سهمیه) بدون مدال
دوچرخه‌سواری	۶۶ مدال	(۱ سهمیه) بدون مدال
شنا و شیرجه	۱۴۱ مدال	(۱ سهمیه) بدون مدال
سوارکاری	۱۸ مدال	-
شمشیربازی	۳۶ مدال	(سهمی‌ه تیمی و انفرادی) بدون مدال
فوتبال	۶ مدال	-
گلف	۶ مدال	-
ژیمناستیک	۵۴ مدال	(۱ سهمیه) بدون مدال
هندبال	۶ مدال	-
هاکی	۶ مدال	-
جودو	۶۰ مدال (برنز مشترک توزیع شده است)	-
تیراندازی (تفنگ)	۴۵ مدال	(۴ سهمیه) بدون مدال
پنج‌گانه مدرن	۶ مدال	-
اسکیت برد	۱۲ مدال	-
راگی هفت نفره	۶ مدال	-
تنیس روی میز	۱۵ مدال	(۳ سهمیه) بدون مدال
تکواندو	۳۲ مدال (برنز مشترک توزیع شده است)	(۴ سهمیه) بدون مدال
تنیس	۱۵ مدال	-
دو و میدانی	۱۴۱ مدال	(۲ سهمیه) بدون مدال
ورزش سه‌گانه	۹ مدال	-

رشته ورزشی	تعداد مدال‌های توزیع شده در مجموع (مردان و زنان و در بخش‌های مختلف)	تعداد مدال دریافتی ایران (سهمی‌های کسب شده توسط ورزشکاران کشور)
والیبال	۶ مدال	-
واترپلو	۶ مدال	-
وزنه‌برداری	۳۰ مدال	(۲ سهمیه) بدون مدال
کشتی	۷۲ مدال (برنز مشترک توزیع شده است)	(۶ سهمیه کشتی فرنگی و ۵ سهمیه کشتی آزاد) ۸ مدال

مأخذ: نگارنده.

با توجه به جدول ۷ مشخص می‌شود، در المپیک ۲۰۲۴ رشته‌های دو و میدانی، شنا و شیرجه، ورزش‌های آبی، کشتی، دوچرخه‌سواری، جودو، ژیمناستیک، بوکس، تیراندازی با تفنگ و شمشیربازی بیشترین تعداد مدال را به خود اختصاص داده‌اند. شنا و شیرجه با ۱۴۱ مدال یکی از پرمدال‌ترین رشته‌های المپیک است. همچنین دو و میدانی با ظرفیت ۱۴۱ و ورزش‌های آبی با ۹۷ مدال فرصت مدال‌آوری بسیاری را برای کشورها فراهم کرده است. این تنوع و تعدد مدال در حالی است که ایران در این رشته مدالی کسب نکرده و صرفاً در دو رشته ورزشی کشتی و تکواندو موفق به کسب مدال شد.

۴. تحلیل وضع موجود

با توجه به بررسی حضور و عملکرد ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک و همچنین با بررسی عملکرد ایران در بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ پاریس، موارد زیر مورد تحلیل و جمع‌بندی قرار گرفته است:

■ عدم توفیق در بهبود مدال‌آوری به‌رغم افزایش تنوع رشته‌ها در سهمیه‌های کسب شده

تعداد رشته‌های ورزشی که از ایران در بازی‌های المپیک شرکت کرده، از ۵ رشته در سال ۱۹۴۸ به حداکثر ۱۶ رشته در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است. البته این رشته‌ها در المپیک ۲۰۲۴ به ۱۳ رشته کاهش یافته است. بررسی ۱۰ دوره اخیر المپیک بیانگر این است که در مجموع، تنوع رشته‌ها در کاروان ایران افزایش یافته، اما به‌رغم افزایش تنوع، همچنان اغلب مدال‌ها از طریق رشته‌های تکواندو، کشتی، وزنه‌برداری به دست آمده است. رشته‌هایی مانند سنگ‌نوردی و ژیمناستیک از رشته‌های جدید شرکت‌کننده از سوی ایران در بازی‌های المپیک است. کشورهای برتر در بازی‌های المپیک، عمدتاً در اغلب رشته‌ها صاحب ورزشکار هستند و به افزایش تنوع رشته‌های ورزشی، به‌عنوان یک راهبرد برای موفقیت در بازی‌ها نگرین می‌شود.

■ تعداد سهمیه‌های اندک کسب شده

کشورهای برتر المپیک با تعداد شرکت‌کنندگان قابل توجهی در این رویداد شرکت می‌کنند. برای مثال آمریکا با ۵۹۹، چین با ۳۸۸ و ژاپن با ۴۰۳ ورزشکار در این رویدادها شرکت کرده‌اند. در حالی که ایران با ۴۰ ورزشکار در المپیک ۲۰۲۴ حاضر بوده است. بنابراین می‌توان گفت، افزایش تعداد سهمیه‌ها به‌عنوان یک راهبرد برای حضور و کسب مدال در بین کشورهای موفق المپیک و خصوصاً کشورهای توسعه‌یافته، دنبال می‌شود.

■ ضرورت افزایش سهم بانوان در کاروان اعزامی و مدال‌آوری

با توجه به روند صعودی حضور بانوان از کشورهای مختلف در بازی‌های المپیک و حضور سهم ۵۰ درصدی بانوان در المپیک، نشان می‌دهد که فرصت کسب مدال توسط بانوان به اندازه مردان است و کشورهای مختلف با توسعه ورزش بانوان و افزایش توان کسب سهمیه توانسته‌اند مدال‌های قابل توجهی را در بخش بانوان کسب کنند. در این راستا، در المپیک ۲۰۲۰ توکیو، بیش از نیمی از مدال‌های آمریکا، چین، ژاپن

و کانادا توسط بانوان کسب شده است. گرچه روند حضور بانوان ایرانی نیز صعودی بوده و به ۲۷ درصد کاروان رسیده، اما کمیت آنها که در بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ به ۱۱ نفر رسیده است، قابل توجه نیست. در نتیجه رشد همه‌جانبه ورزش بانوان در کشور به‌عنوان کلید موفقیت ایران در بازی‌های المپیک خواهد بود.

■ جایگاه نه‌چندان مطلوب و متزلزل در بازی‌ها

بررسی عملکرد کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک نشان می‌دهد که بهترین جایگاه ایران، رده دوازدهم در المپیک ۲۰۱۲ لندن و ضعیف‌ترین عملکرد مربوط به حضور ایران در المپیک ۲۰۰۸ پکن (رده ۵۲) است. میانگین جایگاه ایران در ۱۰ سال اخیر، ۳۲ بوده است. گرچه می‌توان یک روند صعودی و رو به بهبود را در طول این ۱۰ سال مشاهده کرد، اما این روند با افت و خیزهای فراوانی روبه‌رو بوده است.

■ کسب نتایج نسبتاً مطلوب نسبت به تعداد ورزشکار اعزامی

کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر المپیک، عمدتاً، کیفی بوده و این کیفیت گرچه روندی سینوسی داشته، اما در مجموعه روند صعودی را طی کرده است. در این راستا، تأکید بر کیفی‌سازی اعزام‌ها را می‌توان در وضعیت مدال‌های طلای کسب شده مشاهده کرد؛ به‌طوری‌که مدال‌های طلا در کاروان ایران به نسبت سایر مدال‌ها وضعیت بهتری دارد و در مجموعه این ۱۰ دوره، تعداد مدال‌های طلای ایران برابر با ۲۳ مدال، نقره ۱۹ مدال و برنز ۱۷ مدال بوده است. علاوه بر این، این کیفی‌سازی را می‌توان در المپیک پاریس نیز مشاهده کرد. به‌طوری‌که در این بازی‌ها، ۳۰ درصد از کاروان موفق به کسب مدال شده‌اند و ایران جزء پنج کشور برتر در نسبت مدال به‌ازای هر ورزشکار است. سنت لوسیا، کره شمالی، قرقیزستان و گرانا جز کشورهای هستند که نسبت مدال‌آوری بهتری در مقایسه با ایران هستند. شایان ذکر است، میانگین نسبت ورزشکار به مدال در بین ۱۰ کشور برتر در مدال‌آوری بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ برابر با ۰/۱۴ است.

■ دوچرخه‌سواری، بوکس، جودو، تنیس روی میز، قایقرانی و شمشیربازی به‌عنوان رشته‌های ورزشی با سهمیه بالا، اما ناموفق در کسب مدال

مرور ۱۰ دوره اخیر المپیک بیانگر این است که برخی از رشته‌ها در المپیک‌های متعددی حضور داشته‌اند، اما موفق به کسب مدال نشده‌اند. برای مثال، کاروان ایران در رشته‌های دوچرخه‌سواری (۳۱ سهمیه)، بوکس (۲۶ سهمیه)، جودو (۲۱ سهمیه)، تنیس روی میز (۱۳ سهمیه)، قایقرانی (۱۶ سهمیه) و شمشیربازی (۱۰ سهمیه) در صدر رشته‌های کسب‌کننده سهمیه، اما ناموفق در کسب مدال بوده‌اند. وجود رشته‌هایی نظیر بسکتبال و والیبال نیز با کسب ۲ سهمیه و بدون موفقیت در کسب مدال، نشان‌دهنده این است که به‌رغم ظرفیت‌های بالای این ورزش‌ها در کشور، نتایج مطلوب حاصل نشده است. با توجه به پتانسیل کسب سهمیه بالای این رشته‌ها، سرمایه‌گذاری بر روی توسعه آنها از طریق تقویت لیگ‌ها، برگزاری اردوهای آماده‌سازی، بهبود تجهیزات و زیرساخت‌ها، امکان کسب مدال در این رشته‌ها را بالا می‌برد.

■ رشته دو و میدانی با کسب سهمیه بالا و نتیجه‌گیری ضعیف

در طول تاریخ شرکت ایران در المپیک، رشته دو و میدانی توانسته است تعداد ۳۸ سهمیه برای شرکت در المپیک را به‌دست آورد. به‌رغم این تعداد سهمیه و حضور در تمامی ده المپیک اخیر، تنها موفق به کسب یک مدال نقره شده است. به‌طور کلی در رشته دو و میدانی تعداد ۱۴۱ مدال توزیع می‌شود. از آنجا که این رشته از نوع رشته‌های پرمدال است، در نتیجه رشد و توسعه این رشته در کشور، می‌تواند موجبات مدال‌آوری در المپیک را فراهم آورد.

■ کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو به‌عنوان رشته‌های موفق در کسب مدال

تحلیل عملکرد ایران در المپیک نشان می‌دهد که رشته‌های اصلی کسب مدال شامل کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو هستند. کشتی آزاد با ۴۲ مدال، موفق‌ترین رشته به‌شمار می‌آید. همچنین، از سال ۲۰۰۸ به بعد، کشتی فرنگی نیز پیشرفت چشمگیری داشته و ۱۳ مدال به دست آورده است. از سوی دیگر، وزنه‌برداری تا کنون ۲۰ مدال کسب کرده و عملکرد آن در المپیک ۲۰۱۲ درخشان بوده، اما پس از آن عملکرد نچندان موفق‌تری را تجربه کرده است. تکواندو نیز موفق به کسب ۱۰ مدال شده است. سرمایه‌گذاری بر روی حفظ و توسعه این رشته‌ها به تداوم مدال‌آوری آنها کمک خواهد کرد.

■ شنا و تیراندازی با کمان به عنوان رشته‌های با سهمیه متوسط و بدون مدال

رشته‌های ورزشی شنا (۸ سهمیه) و تیراندازی با کمان (۷ سهمیه) در مقایسه با دیگر رشته‌های ورزشی عملکرد متوسطی در کسب تعداد سهمیه داشته‌اند، اما هیچ‌کدام از این دو رشته در کسب مدال، موفق نبوده‌اند. از بین این دو رشته، شنا به عنوان یک رشته پرمدال با ۱۴۱ مدال، از قابلیت سرمایه‌گذاری بالایی برخوردار است.

■ ژیمناستیک، سوار کاری، سنگ‌نوردی و بدمینتون به عنوان رشته‌های با سهمیه بسیار کم و بدون مدال

رشته‌های انفرادی ورزشی ژیمناستیک، سوار کاری، سنگ‌نوردی با یک سهمیه و بدمینتون با دو سهمیه تاکنون در المپیک شرکت داشته‌اند، اما موفق به کسب مدال در المپیک نشده‌اند. همچنین، رشته‌های تیمی والیبال و بسکتبال با دو بار حضور در رقابت‌های المپیک موفق به کسب مدال نشده‌اند. در بازی‌های المپیک ۲۰۲۴ پاریس تعداد ۵۴ مدال در رشته ژیمناستیک توزیع شده است. با توجه به پرمدال بودن این رشته و همچنین ماهیت پایه‌ای این رشته، توجه به توسعه آن از یک سو موجبات توسعه سایر رشته‌ها را در کشور فراهم می‌کند و از سوی دیگر شرایط برای مدال‌آوری بیشتر در بازی‌های المپیک را فراهم می‌کند.

■ عملکرد نامطلوب به‌زای جمعیت کشور

از نقطه نظر تعداد مدال به‌زای هر یک میلیون جمعیت، آمار ایران برابر با ۰/۱۳ است. در بین کشورهای مورد مقایسه، بهترین عملکرد مربوط به استرالیا و انگلستان بوده که به‌زای هر یک میلیون جمعیت کشور، نزدیک به دو مدال کسب کرده است. شایان ذکر است، میانگین تعداد مدال به‌زای هر یک میلیون جمعیت در بین ۱۹ کشور دارای بالاترین تعداد مدال برابر با ۰/۸۱ است. به عبارت دیگر، در صورتی که میانگین کسب مدال نسبت به جمعیت معادل ۰/۸۱ مدال در نظر گرفته شود، تعداد مدال قابل اکتساب توسط ایران برابر با ۷۳ مدال خواهد بود. شایان ذکر است، مطالعات انجام شده نیز بر هم‌بستگی میزان جمعیت و مدال‌آوری تأکید دارند.

■ عملکرد نسبی با در نظر گرفتن سرانه تولید ناخالص داخلی

از نقطه نظر مدال به‌زای یک میلیارد دلار GDP، ایران در رده سوم در بین ۱۰ کشور دارای بالاترین تعداد مدال و در رده هشتم در بین بیست کشور دارای بالاترین تعداد مدال قرار دارد. میانگین مدال به‌زای یک میلیارد GDP در بین ۲۰ کشور دارای بالاترین تعداد مدال برابر با ۰/۰۳۶ است. با این میزان، برآورد تعداد مدال برای ایران، ۱۴/۴ مدال خواهد بود. با لحاظ این تحلیل، از نقطه نظر تولید ناخالص داخلی، بازدهی ایران در مدال‌آوری در مقایسه با دیگر کشورها بالاتر بوده است. به عبارت دیگر، ایران با توجه به حجم کمتر تولید ناخالص داخلی اما مدال‌آوری بهتری داشته است. شایان ذکر است، رتبه‌های برتر در المپیک، همواره در اختیار کشورهای دارای تولید ناخالص داخلی بالاتر است و می‌توان نتیجه گرفت که میزان تولید ناخالص داخلی به عنوان یک شاخص توسعه‌یافتگی اقتصادی، در توسعه ورزش از ابعاد مختلف در کشورها نقش مؤثری داشته و در نهایت اثر خود را در مدال‌آوری و جایگاه‌های برتر در رویدادهای بین‌المللی از جمله المپیک نشان می‌دهد. در باب اهمیت تولید ناخالص داخلی در مدال‌آوری و موفقیت کشورها می‌توان گفت از بین بیست کشور برتر دنیا در المپیک، ۱۳ کشور جزء بیست اقتصاد برتر دنیا از نظر تولید ناخالص داخلی هستند. هند از نظر جمعیت اولین کشور دنیا و از نظر تولید ناخالص داخلی پنجمین کشور دنیاست، اما سرانه تولید ناخالص داخلی در این کشور بسیار پایین است و در این راستا با بسیاری از کشورهای در حال توسعه قابل مقایسه است. به نظر می‌رسد علاوه بر تولید ناخالص داخلی، سرانه تولید ناخالص نیز به عنوان عاملی مهم در راستای موفقیت کشورها است. کشورهایی مانند ایرلند، نروژ و سوئد از نظر تولید ناخالص داخلی رتبه‌هایی بالاتر از ۲۰ را در بین کشورهای دنیا دارند، اما در بین بیست کشور برتر المپیک قرار دارند. به رغم جمعیت بسیار کم آنها، نکته‌ای که در مورد این سه کشور وجود دارد، سرانه تولید ناخالص داخلی بسیار بالای آنهاست. به طور کلی، همچنان می‌توان گفت سرانه تولید ناخالص داخلی عاملی تعیین‌کننده در موفقیت کشورها در المپیک است و پایداری و موفقیت بلندمدت آنها را تضمین می‌کند.

■ ازبکستان و کنیا دو کشور موفق در رویکرد مدال‌آوری تک‌رشته‌ای

کنیا از جمله کشورهایی است که از مزیت جغرافیایی خود برای موفقیت در المپیک، به بهترین نحوه بهره گرفته است و بر روی رشته دو و

میدانی سرمایه‌گذاری کرده است؛ به‌گونه‌ای که در المپیک ۲۰۲۴ پاریس، کنیا با کسب ۱۱ مدال (چهار طلا، دو نقره و پنج برنز) که تمامی آنها در رشته دو و میدانی به‌دست آمد، توانسته است در جایگاه هفدهم قرار گیرد. از سوی دیگر، ازبکستان با سرمایه‌گذاری بر روی رشته بوکس توانسته است در المپیک ۲۰۲۴ پاریس از هفت وزنی که بوکسورهای مرد ازبکستانی در آن شرکت کردند، در پنج وزن طلا کسب کند. همین امر موجب قرارگیری این کشور در جایگاه تاریخی سیزدهم المپیک شد.

■ کره جنوبی و جایگاه آن در المپیک به‌عنوان الگوی مطلوب برای هدف‌گذاری ایران در بین کشورهای آسیایی

پس از چین و ژاپن، کره جنوبی به‌عنوان سومین کشور آسیایی مطرح در المپیک بوده است. در بازی‌های المپیک ۲۰۲۴، کره جنوبی با ۱۴۱ ورزشکار در این بازی‌ها شرکت کرده و با ۳۲ مدال موفق به کسب جایگاه هشتم شده است. نسبت مدال به‌ازای یک میلیون نفر جمعیت برای کره جنوبی برابر با ۰/۶۲ در مقابل ۰/۱۳ ایران است. از سوی دیگر نسبت مدال به‌ازای تعداد سهمیه برای کره جنوبی برابر با ۰/۲۲ در مقابل ۰/۳۰ برای ایران است. این آمار نشان می‌دهد که کره جنوبی برای حضور در المپیک و موفقیت، سیاست کیفی‌سازی کاروان از یک سو و از سوی دیگر تنوع رشته‌ها و تعداد متوسط کاروان را مدنظر داشته است. کره جنوبی در المپیک ۲۰۲۴، موفق شد در ۱۱ رشته ورزشی صاحب مدال شود. این مدال‌آوری در حالی است که در ۲۳ رشته موفق به کسب سهمیه شده است. بنابراین، بررسی رویکردها و رویه‌های این کشور در ورزش قهرمانی و مدال‌آوری در المپیک را می‌توان مورد بررسی تطبیقی قرار داد و تجارب موفق این کشورها را بررسی کرد.

■ اتخاذ راهبردهای چندگانه از سوی کشورهای برتر المپیک، برای مدال‌آوری

با مرور عملکرد کشورها در دوره‌های مختلف المپیک، می‌توان چهار راهبرد را در مدال‌آوری کشورها مشاهده کرد. این راهبردها عبارتند از: ۱. افزایش تعداد سهمیه، ۲. افزایش تنوع رشته‌های شرکت‌کننده، ۳. سرمایه‌گذاری بر روی ورزش زنان و افزایش حضور آنها در کاروان و ۴. تأکید بر رشته‌هایی که به‌عنوان یک مزیت رقابتی مطرح است. کشورهای توسعه‌یافته از جمله ۱۰ کشور برتر المپیک (آمریکا، چین، ژاپن، استرالیا، فرانسه، هلند، بریتانیا، کره جنوبی، ایتالیا و آلمان) به‌دلیل توان اقتصادی و همچنین رشد همه‌جانبه ورزش در این کشورها، اغلب تمامی راهبردهای فوق را به‌کار بسته‌اند. برای مثال، کشور آمریکا با یک کاروان ۵۹۲ نفره در المپیک ۲۰۲۴ شرکت کرده و موفق به کسب ۱۲۶ مدال شده است. از این تعداد مدال، تعداد ۳۴ مدال در رشته دو و میدانی و ۲۸ مدال در رشته شنا به‌دست آمده است که نیمی از کل مدال‌ها را تشکیل می‌دهد، اما در عین حال در ۲۷ رشته دیگر نیز صاحب مدال شده و ۵۴ درصد مدال‌ها توسط زنان کسب شده است. کشورهای در حال توسعه عموماً راهبرد چهارم را برگزیده‌اند و با تأکید بر رشته‌های مدال‌آور خود که به‌عنوان یک مزیت رقابتی مطرح هستند، توانسته‌اند مدال‌های نسبی را به‌دست آورند. کشورهای کنیا، قزاقستان، ایران از جمله این کشورهاست.

■ سرمایه‌گذاری بر روی رشته‌های مدال‌آور به‌عنوان راهبرد تکراری ایران برای مدال‌آوری

همان‌گونه که در بخش قبل ذکر شد، ایران از جمله کشورهایی است که از راهبرد رشته‌های مدال‌آور و برخوردار از مزیت رقابتی به‌عنوان راهبرد مدال‌آوری در المپیک استفاده کرده است. این رشته‌ها شامل کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو است. در این راستا باید تأکید کرد به‌رغم کسب مدال در این رشته‌ها و خصوصاً در کشتی و تکواندو، اما این رشته‌ها به‌دلیل وجود رقبای قابل توجه در سطح دنیا و همچنین به دلیل محدودیت در تعداد سهمیه‌ها خصوصاً در تکواندو، نمی‌تواند از یک سو به‌عنوان یک مزیت رقابتی پایدار عمل کنند و از سوی دیگر، تعداد مدال‌های آن در یک سطح بالاتر نخواهد رفت و در نتیجه نمی‌تواند جایگاه ایران را با فاصله قابل توجهی بهبود بخشد. بنابراین، راهبرد فوق نمی‌تواند در بهبود جایگاه ایران در المپیک، چندان مؤثر باشد.

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

بررسی عملکرد کاروان ایران در ۱۰ دوره اخیر بازی‌های المپیک نشان می‌دهد که میانگین جایگاه ایران رده سی و دوم بوده است. گرچه می‌توان یک روند صعودی و رو به بهبود را در طول این ۱۰ سال مشاهده کرد، اما این روند با عدم ثبات و افت و خیزهای فراوانی روبه‌رو بوده است. لحاظ برخی شاخص‌ها از جمله جمعیت کشور، نشان می‌دهد که به نسبت جمعیت و در مقایسه با سایر کشورها، مدال‌های ایران می‌تواند افزایش قابل توجهی داشته باشد. در طول این ۱۰ دوره، غالب مدال‌ها در سه رشته کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو به‌دست آمده و با وجود حضور و کسب سهمیه توسط سایر رشته‌ها، اما در کسب مدال موفقیت ملموسی حاصل نشده است. در تمامی این دوره‌ها بر حضور سه رشته کشتی، وزنه‌برداری و تکواندو به‌عنوان رشته‌های مدال‌آور و برخوردار از مزیت رقابتی تأکید شده است و این راهبرد همچنان در حال تکرار است، در صورتی که کشورهای موفق در المپیک، برای مدال‌آوری همواره بر اتخاذ راهبردهای چندگانه تأکید دارند. بهبود جایگاه ایران در بازی‌های المپیک مستلزم برنامه‌ریزی بلندمدت با لحاظ راهبردهای چندگانه: ۱. افزایش تعداد سهمیه‌های کسب شده، از طریق تقویت لیگ‌ها، برگزاری اردوهای آماده‌سازی و توسعه فنی رشته‌های ورزشی و بهبود استعدادها، ۲. افزایش تنوع رشته‌های شرکت‌کننده با تأکید بر رشته‌های پرمدال و دارای ظرفیت‌های بالاتر در کشور، ۳. سرمایه‌گذاری بر روی ورزش زنان و افزایش حضور آنها در کاروان و ۴. تداوم سرمایه‌گذاری بر رشته‌های برخوردار از مزیت رقابتی است.

با توجه به بررسی‌های انجام شده پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

■ مدال‌آوری و کسب جایگاه باثبات در المپیک، نیازمند رشد همه‌جانبه ورزش و توجه به رشته‌های ورزشی پایه و افزایش تعداد ورزشکاران سازمان یافته و تنوع رشته‌های ورزشی و همچنین تشکیل، توسعه و برگزاری مسابقات و لیگ‌ها از سطوح پایه تا بالاترین سطح است. این رویکرد منجر حضور با کمیت، کیفیت و تنوع بیشتر رشته‌ها در المپیک و ایجاد فرصت بیشتر برای مدال‌آوری خواهد شد.

■ وزارت ورزش و جوانان باید با آینده‌نگاری وضعیت کیفی و کمی رشته‌های مختلف ورزشی در کشور و دسته‌بندی و اولویت‌بندی رشته‌های ورزشی (ورزش‌های پایه، پُرمدال، مدال‌آور و...)، الگوی توسعه آنها را مشخص کرده و زمینه را برای هدایت و توسعه رشته‌های ورزشی و درنهایت مدال‌آوری فراهم کند.

■ پیشنهاد می‌شود وزارت ورزش و جوانان با همکاری کمیته ملی المپیک، برنامه راهبردی و عملیاتی شرکت ایران در بازی‌های المپیک در افق میان‌مدت (بازی‌های المپیک ۲۰۲۸) و بلندمدت (بازی‌های المپیک ۲۰۳۲) با تعیین جایگاه و پیش‌بینی مدال و تعیین اقدامات و برنامه‌ها از ابعاد مختلف و تعیین اعتبارات و بودجه مورد نیاز برای برگزاری اردوهای آماده‌سازی، اعزام به مسابقات تدارکاتی و گزینشی المپیک و... تهیه و در دستور بررسی و تصویب توسط هیئت‌وزیران قرار دهند.

■ موفقیت در المپیک و دیگر بازی‌های بین‌المللی مستلزم سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع قابل توجهی است. در نتیجه بهبود بودجه ورزش قهرمانی برای بهبود جایگاه ایران و مدال‌آوری در المپیک به‌عنوان یک پیش‌شرط مهم مطرح است. علاوه بر این، در زمینه مدال‌آوری به‌ویژه در مسابقات بین‌المللی، الگوی مشخص و جامعی برای توزیع منابع در کشور وجود ندارد. در این راستا، پیشنهاد می‌شود الگوی توزیع منابع مالی به ورزش قهرمانی توسط سازمان برنامه و بودجه و با هماهنگی وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی تدوین و مطابق با آن اعتبارات مربوطه اختصاص یابد.

■ ایجاد شرایط برای حمایت از ورزشکاران و کاهش دغدغه‌های معیشتی و اقتصادی آنها یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر عملکرد و درنهایت مدال‌آوری آنهاست. در این راستا، پیشنهاد می‌شود لایحه حمایت از قهرمانان المپیک توسط وزارت ورزش و جوانان تدوین و برای تصویب در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار گیرد. علاوه بر این در همین راستا، پیشنهاد می‌شود، مجلس شورای اسلامی بر حسن اجرای بند «پ» ماده (۷۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور [۱۳]. مبنی بر پرداخت حق بیمه اجتماعی قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور نظارت لازم را به عمل آورد.

■ نظر به دخالت‌ها و بهانه‌گیری‌های نهادهای سیاسی و کشورهای متخاصم در روندهای تصمیم‌گیری در کمیته بین‌المللی المپیک و پارالمپیک و فدراسیون‌های بین‌المللی، پیشنهاد می‌شود کمیته توسعه دیپلماسی ورزش قهرمانی ایران با همکاری وزارت ورزش و جوانان، وزارت امور خارجه، کمیته ملی المپیک و پارالمپیک، فدراسیون‌های ورزشی و اعضای ناظر از کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تشکیل و برنامه‌های توسعه دیپلماسی ورزش قهرمانی در ذیل آن پیگیری، اجرا و نظارت شود.

■ مدال‌های کسب شده توسط زنان در بازی‌های المپیک به‌عنوان عامل تعیین‌کننده جایگاه برتر و با ثبات کشورهاست. همچنین توجه به این موضوع، عامل مؤثری در ترویج ارزش‌های اسلامی خواهد بود. در نتیجه تقویت ورزش زنان و شناسایی رشته‌های مستعد باید به‌عنوان یک رویکرد ملی در دستور کار وزارت ورزش و جوانان قرار گیرد.

■ همواره در طول سال‌های اخیر، در زمینه ورزش قهرمانی، نقش‌ها، مأموریت‌ها و سازوکارهای نظارتی بین وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی ابهامات بسیاری وجود داشته است و هر کدام از این نهادها، عدم موفقیت‌ها را ناشی از عملکرد نامطلوب دیگری دانسته‌اند. در نتیجه پیشنهاد می‌شود با تشکیل کمیته ورزش قهرمانی در ذیل شورای عالی ورزش و تربیت‌بدنی با رویکرد توسعه جایگاه ایران در بازی‌های المپیک، نقش هر یک از این نهادها در مدال‌آوری المپیک به‌روشنی مشخص و تقسیم کار لازم بین آنها صورت گیرد.

■ در جزء «۷» بند «الف» ماده (۴) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان [۶]، جزء «۱۴» ماده (۷) اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی [۸] و جزء «۲» ماده (۳) اساسنامه کمیته ملی المپیک [۷] و همچنین در بند «ح» ماده (۸۹) قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت (با تکلیف وزارت آموزش و پرورش) بر موضوع استعدادیابی ورزشی به‌عنوان یکی از تکالیف و اهداف نهادهای فوق، تأکید شده است. متولی‌گری چندگانه این موضوع و نبود برنامه مشخص، منجر به عدم تحقق مناسب این احکام و مصوبات شده است. در راستای رفع این چندگانگی متولیان و رفع هم‌پوشانی در عملکرد و ایجاد انسجام در رویه‌های اجرایی، پیشنهاد می‌شود سیستم جامع کشف، جذب، حفظ، پرورش و رشد استعدادهای ورزشی با تأکید بر ورزش‌های پرمدال نظیر دو و میدانی، شنا، قایق‌رانی، دوچرخه‌سواری، ژیمناستیک و بوکس توسط وزارت ورزش و جوانان و با همکاری کمیته ملی المپیک و فدراسیون‌های ورزشی و وزارت آموزش و پرورش تدوین و در شورای عالی ورزش و تربیت‌بدنی مورد تصویب و اجرای آن توسط این شورا مورد نظارت قرار گیرد.

منابع و مأخذ

- [1] Dolles, H., Soderman, S. 2008, Mega-Sporting Events in Asia - Impacts on Society, Business and Management: An Introduction. Asian Business and Management Journal, 7(2), 147-162.
- [۲] شریعتی فیض‌آبادی، مهدی و سجادی، سید نصرالله. اولویت‌بندی عوامل اثرگذار بر موفقیت کاروان ورزشی ایران در بازی‌های آسیایی گوانجو، ششمین همایش تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ۱۳۹۰.
- [۳] بیانات مقام معظم رهبری در دیدار قهرمانان ورزشی و مدال‌آوران بازی‌های آسیایی و پاراآسیایی، ۱۴۰۲/۹/۱.
- [۴] بیانات مقام معظم رهبری در دیدار قهرمانان المپیک و پارالمپیک ایران در بازی‌های ۲۰۲۰ توکیو، ۱۴۰۰/۰۶/۲۷.
- [۵] ستاری‌فرد، صادق (۱۳۹۵). گزارش عملکرد کاروان ورزشی ایران در بازی‌های المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۶ ریو، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- [۶] قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، مصوب مورخ ۱۳۹۹/۰۷/۰۸، مجلس شورای اسلامی
- [۷] اساسنامه کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، مصوب مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۰۲ هیئت وزیران.
- [۸] اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی آماتوری جمهوری اسلامی ایران، مصوب مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۱۹ هیئت وزیران.
- [۹] قانون اصلاح قانون سرباز قهرمان، مصوب مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی.

- [10] <https://www.olympic.ir/fa/history/iraninolympics>
- [11] <https://www.olympics.com/en/olympic-games/paris-2024/medals>
- [12] <https://www.sportico.com/leagues/olympics/2024/2024-olympics-medal-count-gdp-usa-dominica-1234793065/>

[۱۳] قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۷-۱۴۰۳).

گزیده سیاستی

تدوین برنامه عملیاتی برای حضور ایران در بازی‌های المپیک و اقدام در جهت تنوع‌بخشی به مدال‌آوری در رشته‌هایی چون سوارکاری، ژیمناستیک، تیراندازی و... به جای تمرکز بر مدل‌های رشته‌های دارای مزیت رقابتی، مانند کشتی و تکواندو، ضروری به نظر می‌رسد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir